

**Василь Левицький**

# **Журналістика в школі**

**ЗБІРКА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ  
ШКІЛЬНИХ ГУРТКІВ ЖУРНАЛІСТИКИ**



ББК 74.2

Л 37

**Журналістика в школі. Збірка навчально-методичних матеріалів шкільних гуртків журналістики / Упорядник Василь Левицький. – Кропивницький, “Волошкин дім”. – 2018. – 96 с.**

Клуб журналістики – це спільна робота вихованців, керівника гуртка, учнівського й педагогічного колективів школи. За понад 5 років діяльності клубу ми випустили десятки номерів газет, сотні сторінок, тисячі журналістських матеріалів. У даній книзі представлені вибрані матеріали учнів та керівника гуртків.

Збірка розроблена на основі авторських затверджених навчальних програм гуртків «Юні журналісти» (рішення міської методичної ради, протокол №17 від 23.09.2011 року). Буде корисною для учнів шкіл і позашкільних закладів, студентів, педагогів та широкої громадськості.

Редактор і упорядник  
**Василь Левицький**

©Левицький В., 2018

©“Волошкин дім”, 2018

# **Журналістика в школі**

Збірка навчально-методичних матеріалів шкільних гуртків журналістики

Кропивницький – 2018

«Шкільні гуртки є досить ефективною формою реалізації медіаосвітніх напрямів виховання підростаючого покоління.

Запропоновані програми гуртків «Юні журналісти» (5-8 класи) та «Журналістська майстерність» (9-11 класи) покликані сприяти розвитку молоді людини, яка б вільно могла користуватися інформацією, продукувати її та застосовувати в своєму практичному житті. Прикладна мета – залучення учнів до випуску шкільного видання. Завдання, які керівники ставлять перед собою (допомогти школярам орієнтуватися в сучасному медіапросторі; навчити дітей користуватися основними жанрами журналістики; збільшити в учнів інтерес до слова, читання, написання, творення загалом) узгоджуються із Концепцією впровадження медіасвіти в Україні, корелюється із багатьма нормативними курсами як теоретичного, так і практичного спрямування, які викладаються для студентів спеціальності «Видавнича справа та редагування» (Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка)».

З рецензії на навчальні програми гуртків «Юні журналісти» (5-8 класи) та «Журналістська майстерність» (9-11 класи).

*Ірина Ткаченко, кандидат філологічних наук,  
старший викладач кафедри видавничої справи та редагування  
Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка*

...

«... робота гуртка, безперечно, актуальна і потрібна для молоді.

Крім цього, слід відзначити універсальність навчальних програм, розроблених магістром Василем Левицьким. Тут – і прищеплення загального поняття про роль і місце журналістики в суспільному житті, осягнення основних жанрів, що фактично є основою професійної технології журналіста, освоєння технічних засобів увізнення тексту, і творчі дискусії та вироблення навичок орієнтації в інформаційному просторі.

Програма побудована за схемою завдання – виконання – обговорення, що сприяє максимальному засвоєнню теоретичних знань, набуття практичних навичок, а також вільного висловлення оцінки зробленого, прищеплення навичок його аналізу, що є невід'ємною частиною професійного становлення журналіста. Ці навички в подальшому допоможуть молодим людям чіткіше орієнтуватися у якості та змістовому наповненні того контенту, який вони зустрінуть на кожному кроці. Від рівня цієї оцінки певною мірою залежатиме і якість їхнього життя, і якість суспільства загалом. Адже, невивірковість в інформації нічим не краща, ніж невивірковість у їжі. Але якщо останнє передбачає лише можливість отруїтися, а в подальшому бути обачнішим, то перше веде на хибні шляхи розвитку, до матеріальної і моральної деградації, що в нинішніх умовах глобальної конкуренції є вкрай небезпечним».

З рецензії на навчальні програми гуртків «Юні журналісти» (5-8 класи) та «Журналістська майстерність» (9-11 класи).

*Світлана Орел, журналіст, член Спілки журналістів України,  
лауреат обласної премії ім. Євгена Маланюка в номінації «Публіцистика»,  
лауреат премії Українського форуму «Лицарське перо»*

### **Журналістика має бути цікавою**

Що може зацікавити в журналістиці? Ну хоча б, пошук у сьогоднішніх тих “родзинок”, які роблять цікавою саму журналістику. І звичайно, “одягання” реальності в оригінальну словесну форму. Напрошується подібність із літературою, однак відмінність у тім, що журналістика має уникати яких би то не було вигадок і тяжіти до точності.

Відтак можна назвати дві основні умови зацікавленості журналістикою: любов до Слова і бажання представити ним Дійсність.

На ці роздуми мене наштовхнув аналіз сьогоднішнього заняття в шкільному клубі журналістики. Мої учениці пробували себе і в ролі авторів (пишучи журналістський матеріал), і читачів (під час редагування чужих текстів). При цьому їм треба було дбати і про відбір фактів, і про приємність викладу – модель вдалої журналістики. У такому випадку слово стає насиченим, живим, активним, а журналістика – цікавою та затребуваною.

**activneslovo.wordpress.com (видання «Активне слово»),  
23.12.13**

### **Наш клуб журналістики створював:**

стінні газети, газети «Alma mater», газету «Наші Образи», буклет клубу журналістики, журналістські матеріали для сайту школи, «Блогу педагога», радіопрограм, телепередач, різних періодичних видань: «Вечірня газета» (м. Кіровоград), «Роден край» (м. Одеса) та ін.

### Увідне слово

Ми нині живемо в інформаційному суспільстві, тому надзвичайно важливо почувати себе впевнено в ньому, адекватно сприймати реалії дійсності та вчасно реагувати на них. Діяльність у гуртках журналістики (клубі журналістики) спрямована на виховання свідомого громадянина України, утвердження засад гуманізму, прагнення до освіти, освіченості, професіоналізму тощо. Формування молодого людини у вказаному напрямі сприяє розвитку й демократизації суспільства загалом.

Актуальність розробленої програми полягає не тільки в можливості для школярів отримати знання, уміння й навички, необхідні для володіння основами журналістики, а й розвивати в учнів здатність логічно мислити, вільно висловлювати свою думку, критично ставитися до висвітлення інформації іншими людьми, самостійно трактувати події, а також розширювати можливі обрії власної діяльності в майбутньому.

Програма побудована згідно з положеннями Конституції України (зокрема, статті 17, 31, 32, 34, 50 тощо), Законів України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про доступ до публічної інформації», «Про позашкільну освіту» та ін.

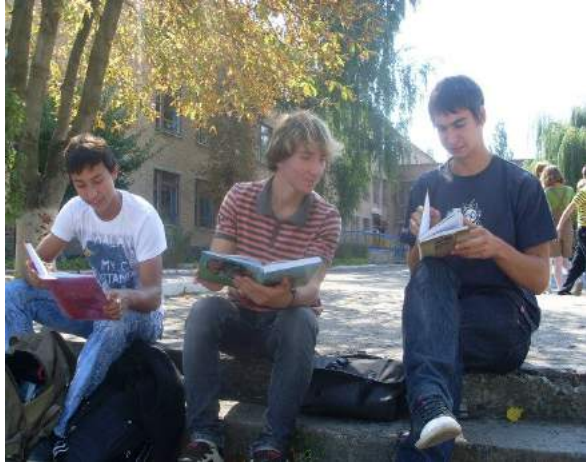
Заняття з журналістики втілюють одне з головних завдань виховання – формування суспільно активної особистості. Відтак, мета гуртка – сприяти розвитку молодого людини, яка б вільно могла користуватися інформацією, продукувати її та застосовувати на практиці. Прикладна мета – залучення учнів до випуску шкільних видань, створення ними різноманітних журналістських матеріалів та ін.

Завдання, які ми ставимо перед собою: допомогти школярам орієнтуватися в сучасному медіапросторі; навчити дітей користуватися основними жанрами журналістики; збільшити в учнів інтерес до слова, читання, написання, творення загалом.

Очікувані результати – учні критично сприйматимуть навколишню дійсність, оприлюднюватимуть свої матеріали в різних виданнях, матимуть досягнення в журналістських та подібних творчих конкурсах, проектах тощо.

Програма курсу розрахована на учнів, які вже мають достатні навички створення текстів та відповідну грамотність їх написання завдяки опанованим знанням із навчальних предметів: української мови, української літератури, всесвітньої літератури, історії України, всесвітньої історії, краєзнавства та проходження підготовки в відповідному гуртку журналістики I рівня.

Теоретична частина передбачає розгляд основних засад журналістики, її найбільш розповсюджених жанрів, а практична – оволодіння найголовнішими журналістськими навичками та застосування їх під час створення відповідних матеріалів.



### Орієнтовний загальний навчально-тематичний план

№ п /	Зміст	Кількість годин		Усього
		Теоретичні	Практичні	
1	Вступ до журналістики	9	11	20
2	Інформаційні жанри журналістики	19	21	40
3	Аналітичні жанри журналістики	16	19	35
4	Публіцистичні жанри журналістики	14	16	30
5	Фотожурналістика. Радіожурналістика. Тележурналістика	10	9	19

Всього за рік 144

### Орієнтовний навчально-тематичний план

Вступ до журналістики		
1	Створення видання (стінної газети), фотографування, аудіо- та відеозапис	2
2	Підбір назви клубу, його спрямування	1
3	З'ясування основних понять журналістики	1
4	«Кодекс професійної етики українського журналіста». Основні журналістські стандарти	1
5	Заголовок, підзаголовок, вріз	2
6	Написання заголовків, підзаголовків, врізів	3
7	Доопрацювання (редагування) написаних матеріалів	2
8	Зустріч із журналістом	2
9	Підсумкове заняття	3
10	Засідання редакційної ради	3



Інформаційні жанри журналістики		
11	Інформація. Інформаційні жанри журналістики	2
12	Новина як жанр журналістики	2
13	Написання новин	2
14	Хроніка.	2
15	Написання хронік	2
16	Замітка	2
17	Написання заміток	2
18	Звіт.	2
19	Написання звітів	2
20	Інтерв'ю	2
21	Написання інтерв'ю	2
22	Репортаж	2
23	Написання репортажів	2
24	Проведення круглого столу	2
25	Доопрацювання (редагування) інформаційних матеріалів	2
26	Відбір інформаційних матеріалів для оприлюднення	2
27	Зустріч із журналістом	2
28	Підсумкове заняття	3
29	Засідання редакційної ради	3

Аналітичні жанри журналістики		
30	Аналітика. Аналітичні жанри журналістики	2
31	Стаття	2
32	Написання статей	2
33	Рецензія	2
34	Написання рецензій	2
35	Огляд	2
36	Написання оглядів	2
37	Кореспонденція	2
38	Написання кореспонденцій	2
39	Коментар	2
40	Написання коментарів	2
41	Проведення дискусії	2
42	Доопрацювання (редагування) написаних матеріалів	2
43	Відбір аналітичних матеріалів для оприлюднення	2
44	Зустріч із журналістом	2
45	Підсумкове заняття	2
46	Засідання редакційної ради	3
Публіцистичні жанри журналістики		
47	Публіцистика. Публіцистичні жанри журналістики	2
48	Нарис	2
49	Написання нарисів	2

50	Есе	2
51	Написання есе	2
52	Фейлетон	2
53	Написання фейлетонів	2
54	Памфлет	2
55	Написання памфлетів	2
56	Проведення публічного обговорення	2
57	Доопрацювання (редагування) публіцистичних матеріалів	2
58	Відбір публіцистичних матеріалів для оприлюднення	2
59	Зустріч із журналістом	2
60	Підсумкове заняття	2
61	Засідання редакційної ради	2
Фотожурналістика. Радіожурналістика. Тележурналістика		
62	Фотожурналістика	2
63	Фотографування	2
64	Радіожурналістика	2
65	Запис радіопрограм	2
66	Тележурналістика	2
67	Зйомка телепередач	2
68	Відбір фото-, радіо- та телематеріалів для оприлюднення	2
69	Зустріч із журналістом	2

70	Підсумкове заняття	1
71	Засідання редакційної ради	1
72	Аналіз роботи за рік	1

\* Також упродовж року заплановані зустрічі з громадськими діячами, письменниками, відвідування редакцій, радіо- та телестудій тощо.

Перша офіційна афіша клубу журналістики:

## «Клуб журналістики»

тих, хто пише, фотографує, ілюструє,  
знається в інформаційних технологіях і под.

*(або бажає навчитися це робити)*

та всіх інших

*запрошує до*

**створення газети,**

а також:

на тренінги, зустрічі, екскурсії...

***(можливість розміщувати свої матеріали***

***в друкованих ЗМІ,***

***на інтернет-сайтах та ін.)***

## Частина I. Вступ до журналістики

### Заняття 1. Створення видання (стінної газети), фотографування, аудіо- та відеозапис

#### Цілі заняття:

- **практична:** створення моделі газети, написання матеріалів до стінної газети, утворення фотографій, аудіо- та відеосюжетів;
- **освітня:** формування загального уявлення про процес створення друкованого видання;
- **розвивальна:** формування навичок письмового мовлення, розвиток самостійного незалежного мислення;
- **виховна:** формування уявлень про важливість справи журналіста.

**Форма проведення:** лабораторне заняття з елементами бесіди.

**Обладнання:** лист формату А1 (ватман), інструкції до написання журналістських матеріалів, листки, ручки, кольорові олівці, скотч, фото- та відеопристрої, комп'ютер тощо.

#### Хід роботи

##### Привітання і загальне знайомство.

Радий усіх вас вітати! Бачу, тут зібралася цікава аудиторія, з якою буде класно мати справу. Я так розумію, що кожен зі своїх якихось причин сюди потрапив – і це правильно. Хтось, можливо, прийшов більше дізнатися про журналістику, хтось – спробувати себе в ній, а хтось просто познайомитися.... Але: що, власне, сьогодні пропонується? Мова піде про створення друкованого видання, наприклад, газети. А що передбачає створення газети та які технічні засоби вам знадобляться, щоби створити газету?

*Орієнтовні відповіді: [Назва, інформація, ілюстрації...; комп'ютер, фотоапарат...].*

Гаразд. Пропоную створити модель газети! «Цей ватман (лист формату А1) – вільне поле для вашої уяви. А з неї та навколишньої дійсності Ви вибираєте те, що було б цікаве Вам і Вашим друзям (те, чим хочеться поділитися: інформацією, емоціями). Цей ватман можна поділити на частинки, які будуть сторінками (при цьому ватман не обов'язково розрізати). Але це не означає, що лише обрані будуть пробиватися до ватману, з останніх сил там щось вписувати, ліктями відпихувати сусідів і так далі. Варто домовлятися – а значить, створювати редакцію.

Можна інакшим чином. Хто бажає, пише матеріали на окремих листочках, а потім ці спроби з допомогою скотчу можна акуратно приліпити на ватман (чи на дошку). Або ж: сформувати макет видання в комп'ютері.

І ми всі разом сьогодні створимо спільну справу – газету. Це не просто, але цілком можливо. І ми спробуємо створити той продукт, який зможе об'єднати всіх представлених тут людей (тих, хто тут присутній).

Можна інформацію дізнаватися навіть по мобільному (але: мобільно по мобільному, не заважаючи іншим, – адже ви всі працюєте в команді на одну справу – створення класної газети!)

Ось ще – кольоровий папір, з його допомогою можна проілюструвати газету. Але раджу не захоплюватися, оскільки основне в газеті – мабуть, її зміст.

Я, з вашого дозволу, виступатиму в ролі книг, інтернету, – словом, порадирика.

Будуть у вас деякі інструкції. Ви можете писати, як ви того бажаєте. А в кого вини-

кнуть проблеми, можна озброїтися такими інструкціями-підказками, інструкціями-порадами. Бо, можливо, хтось хотів би написати в якомусь жанрі, а не знає, як саме це зробити.

Я впевнений, що до цього ви писали твори (твори на вільну тему, твори на задану тему тощо). Але зараз інше стоїть завданнячко – написати не просто твір вигаданий, а правдивий; спробувати створити щось таке, що було б цікавим навіть людям, які про вас не знають, але які зацікавляться написаним вами. Створити те, що буде потенційно цікавим, корисним майбутнім читачам вашої спільної газети.

*[Учитель роздає інструкції до написання журналістських матеріалів].*

### **Інструкції до написання журналістських матеріалів**

#### **Новина**

1. Згадайте останню новину, яка була б цікавою чи корисною (про події в класі, школі, селищі, місті тощо).

2. Запишіть її декількома короткими реченнями, чітко й зрозуміло подаючи інформацію.

3. Можете дати назву цій новині.

#### **Хроніка**

1. Пригадайте останні суспільно важливі події, які були в житті класу, школи, мікрорайону, міста, України.

2. Запишіть їх за зразком: «дата – назва події».

3. Розташуйте події в часовій послідовності.

#### **Інтерв'ю**

1. Запитайте в людини, в якій Ви збираєтеся брати інтерв'ю, дозволу на це.

2. Попросіть її представитися.

3. Запитайте, чим вона полюбляє займатися.

4. Запитайте про мрії цієї людини.

5. Подякуйте за розмову.

6. Підберіть назву інтерв'ю.

#### **Репортаж**

1. Опишіть місце, в якому Ви знаходитесь (подайте інформацію про те, що це за місце; що відбувається в приміщенні; опишіть настрій, що панує).

2. Можливо, додайте враження людей, що поруч із Вами.

3. Укажіть причини, чому Ви саме тут (якась подія, передумова тощо).

4. Назвіть репортаж.

#### **Стаття**

1. Підберіть тему, над якою б хотіли поміркувати.

2. Виявіть її різні аспекти, точки зору на проблему.

3. Занурившись у суть теми, послідовно викладіть її зміст.

4. Назвіть цю статтю.

#### **Рецензія**

1. Укажіть книги (фільм), яку читали.

2. Викладіть короткий зміст книги (фільму).

3. Окресліть позитивні якості книги (фільму).
4. Перерахуйте можливі недоліки книги (фільму).
5. Напишіть висновок.

### **Коментар**

1. Попросіть Вашого сусіда прокоментувати останню подію, яка трапилася в школі.
2. Вкажіть, хто саме коментував.
3. Винесіть якусь стислу думку коментатора у назву.

### **Нарис**

1. Оберіть якусь цікаву людину.
2. Опишіть її найхарактерніші риси (зовнішні та внутрішні), використовуючи різноманітні художні засоби (порівняння, метафори тощо).
3. Назвіть нарис.

### **Есе**

1. Напишіть на довільну тему твір, який би містив якісь факти і водночас мав риси художності (образність, афористичність тощо).
2. Підберіть гарну назву.

### **Фото**

Сфотографуйте цікаві моменти заходу.  
Або замість фото намалуйте, зобразіть (можна схематично) те, що вважаєте за потрібне (до певного матеріалу або якусь окрему подію чи особу).

### **Аудіозапис**

Запишіть на диктофон, як хтось бере інтерв'ю чи коментар.

### **Відеозапис**

Зніміть на відео, як хтось розповідає новину чи бере репортаж.

### **Написання журналістських матеріалів за вказаними рекомендаціями.**

Це не означає, що вам треба написати матеріали на всі роздані жанри – оберіть ті, які для вас є найпривабливішими.

Хтось узагалі захоче проілюструвати газету – вперед! Підійміть, будь ласка, руку, хто бажає наповнювати газету ілюстраціями!

А дехто може фотографувати на власний розсуд, записувати на диктофон, знімати на відео – з подальшим представленням усім нам!

Можна створити і електронне видання (або ж газету в електронному вигляді).

Тож уперед!

### **Оформлення створених журналістських матеріалів у видання.**

Укажіть за потреби періодичність виходу даного видання, його особливості, способи поширення тощо.

**Представлення видання її творцями.**

Розкажіть, будь ласка, про процес створення видання. Поділіться з нами своїм щойно здобутим у нелегкому бою досвідом! З якими проблемами зіштовхнулися в процесі роботи? Що вдалося, а що – ні? Що сподобалося/не сподобалося? Вам треба презентувати нове видання, прорекламувати газету, заохотити своїх майбутніх читачів.

*[Учні представляють власну газету, розповідають про неї, обговорюють процес її створення].*

#### **Підведення підсумків.**

Вітаємо вас, адже ви власними руцями зробили видання. Ви переконалися, наскільки різноманітна журналістика. Ви побули в ролі тих, хто створює видання (чи продукт в мас-медіа) в дійсності, а це: відповідальний секретар, у завдання якого входить вирішення організаційних моментів (відповідає на телефонні дзвінки, перевіряє пошту редакції, друкує матеріали, веде документацію, приймає гостей, складає план роботи редакції); верстальник (людина, яка розміщує матеріали на газетній площі); головний редактор (відповідальний за організацію роботи редакції); замісник головного редактора (літературний редактор) переглядає листи після відповідального секретаря, складає тематику сторінок, розподіляє обов'язки, працює з текстом сторінок; технічний редактор (художньо-технічний редактор); кореспондент; фотокореспондент; менеджер із реклами; позаштатний кореспондент; знімальна група, і не тільки...

Ви усі так чи інакше впоралися з завданням – тож кожен отримує нагороду.

**Нагородження кожного посвідченням дійсного члена (членкині) «Клубу журналістики» (альтернативна назва «Активні журналісти») з записом імені та прізвища власника.**

**Загальне фото на тлі видання всіх його творців.**

**Д/з (за бажанням):** доопрацювати матеріали; скласти пропозиції щодо діяльності клубу.



**Фотографії з першого заняття  
(12.09.11)**



## Заняття 2. Підбір назви клубу, його спрямування

**Форми:** мозковий штурм, полілог.

**Запитання до учнів:**

1. Чого очікуєте, чого бажаєте в процесі діяльності гуртка? Яким ви його уявляєте?
2. Пропозиції учнів щодо наповнення клубу. Що ви хочете ще робити в ньому?
3. Придумування назви клубу.
4. Запис правил клубу.
5. Складання плану роботи клубу.
6. Конкурс на кращі назви видання, відеостудії тощо.

Доречними є проведення конкурсів на написання журналістських матеріалів (репортаж, інтерв'ю, есе та ін.) з теми: «*Твоя історія життя*»; на створення журналістських матеріалів (інтерв'ю, репортаж, аналітична стаття, журналістське розслідування, коментар, есе та ін.) на тему «*Здоров'я і життя*» тощо та зі створення журналістських матеріалів, світлин, відео та іншого **на теми, які цікавлять.**

### ***План роботи на місяць від клубу журналістики***

*5 грудня – Міжнародний день волонтерів. Так як багато учнів нашої школи беруть активну участь у суспільному житті, то Клуб журналістики запрошує учнів розказати про свою діяльність. До ваших послуг шкільна газета «Alma Mater».*

*Ми запрошуємо депутатів учнівського парламенту організувати День святої Катерини. Розмістити матеріали про захід можна буде не тільки в газеті, а й на сайті школи та стіннівці, присвяченій зимовій порі.*

*Клуб журналістики розпочинає фотоконкурс, присвячений зимі: «Зимові чудеса».*

*Також ми готові писати матеріали про місячник морально правових знань.*

*Голова оргкомітету клубу журналістики Анна Лубцова, 6-Б*

**Оформлення стенду гуртка: напис назви, розміщення статуту, прикріплення перших журналістських спроб.**

**Д/з (за бажанням):** робота над матеріалами з удосконалення стенду.

## Заняття 3. З'ясування основних понять журналістики

**Евристична бесіда на тему: «Які уявлення про журналіста, журналістику?»**

Запитання до учнів:

Хто такий журналіст? Які йому притаманні риси? Як стати журналістом?

Що таке журналістика? Як журналістика взаємодіє з дійсністю? Якою має бути журналістика?

**Журналіст** (від. фр. journal – поденний записник, jour – день) – людина, яка займається збором, створенням, редагуванням, підготовкою та оформленням інформації для подальшого оприлюднення у засобах масової інформації: газетах, журналах, телебаченні, радіо, інтернет-ресурсах.

**Журналістика** – збірне поняття на означення сфер діяльності, якими займається журналіст.

**Види журналістики:**

пресова (газетна, журнальна і под.);

фотографійна (світлини, фоторепортажі, колажі, таблоїди тощо);

радійна (канали, програми, передачі, інше);

телевізійна (канали, програми, передачі, фільми, інше);

інтернетна (інтернет-видання, інтернет-версія видання, сайт видання, ін.);

кінематографічна (кіноканал, кінохроніка, кіножурнал, кінопрограма тощо);

громадянська (блогерська) журналістика (новий підвид інтернетної журналістики, де репортером може стати будь-хто, хто розміщує суспільно-важливу інформацію в своєму блозі, публічному відео- чи фотосервері, профілі в соціальних мережах).

**Преса** (від франц. *presse* – прес, друк) – друковані періодичні видання (газети, журнали, альманахи, бюлетені, збірники), в яких систематично й оперативно подаються найактуальніші суспільно-політичні події.

**Періодика** (від грецьк. *periodikos* – той, що регулярно чергується) – сукупність друкованих видань (газети, журнали, альманахи, вісники, бюлетені), які виходять у відповідні, точно визначені терміни під одним заголовком і в однаковому художньо-технічному оформленні.

**Журнал** (від франц. *journal* – щоденник) – від газети відрізняється форматом, періодичністю, тематикою, кількістю сторінок, характером подачі матеріалів, має більше можливостей для аналітичних матеріалів.

**Газета** (від італ. *gazetta* – назва дрібної монети) – періодичне видання, що оперативно висвітлює суспільно-політичні, громадсько-культурні, економіко-виробничі, науково-літературні, спортивно-масові та інші актуальні події, факти та явища, порушує важливі життєві проблеми. Від інших періодичних видань відрізняється більшою періодичністю, оперативністю публікованої інформації, масовим розповсюдженням серед читачів, різноплановим відтворенням різних аспектів суспільного життя.

**Газети поділяються:**

- за принципом територіального поширення та охоплення аудиторії — загальнонаціональні, місцеві (обласні, міські, районні), корпоративні (звернені до співробітників певної організації);
- за тематикою — ділові, загальнополітичні, галузеві, рекламно-інформаційні, розважальні, змішані;
- за віковим принципом — дитячі, молодіжні газети, газети для пенсіонерів і т. д.;
- за періодичністю — щоденні, щотижневі, щомісячні і под.;
- за форматом — А5, А4, А3, А2;
- за стилем оформлення — кольорові, чорно-білі і чорно-білі з кольоровими вставками;
- за вартістю — платні та безкоштовні.

*Д/з (за бажанням):* поміркувати над поняттями з журналістики.

#### **Заняття 4. «Кодекс професійної етики українського журналіста».**

##### **Основні журналістські стандарти**

**Журналістика** – одна з найцікавіших професій, оскільки жоден інший різновид людської діяльності не дає такої можливості для самореалізації. Найголовніша вимога, яка постає перед журналістом, – це наявність універсальних знань: він повинен бути обізнаним в економіці та фінансах, політиці та мистецтві, освіті і медицині. Універсальність його полягає в тому, що він може говорити, писати і розмірковувати на будь-яку тему. Немає такої сфери життя – у політиці, науці, культурі, побуті тощо, – якої б не торкалося слово журналіста. Щоправда, в кожній країні є поняття державної таємниці, тобто такої сфери, куди навіть журналістам проникати заборонено.

**Журналістська етика** – система норм моральної поведінки журналіста.

**«Кодекс професійної етики українського журналіста»  
(прийнятий на X з'їзді Національної спілки журналістів України  
(квітень 2002 року)**

1. Головний обов'язок журналіста – сприяти забезпеченню права громадян на одержання оперативної інформації. Це зобов'язує його у своїй діяльності завжди бути об'єктивним, коректним, відповідальним за свою справу. Журналіст поширює і коментує лише ту інформацію, у правдивості якої переконаний. Він уникає неповноти або неточностей чи викривлень інформації, які могли б завдати моральної шкоди честі та гідності людини, неприпустимі з його боку недостовірні повідомлення. Журналіст відповідальний перед читачем, слухачем та глядачем.

2. При виконанні професійних обов'язків журналіст не може вдаватися до протизаконних, некоректних способів одержання інформації, використовувати своє службове становище в особистих цілях. Як тяжкий злочин мають сприймаються факти одержання ним за будь-яких обставин платні (хабаря) за поширення брехливої або утаювання достовірної інформації. Журналіст поважає осіб, які надають йому інформацію, не розголошує її джерел.

3. Журналіст має право відмовитися від виконання завдання редакції з підготовки та поширення власної інформації, якщо її зміст після редакційної правки зазнав істотних змін, що суперечать його переконанням або пов'язані з порушенням норм професійної етики. В усіх інших випадках, коли журналіст оприлюднює неправдиву інформацію, в якій перекручено факти або ж зведено наклеп чи завдано моральної образи людині, він зобов'язаний у тому ж самому засобі масової інформації визнати свою провину через вибачення і виправлення помилок.

4. Журналіст повинен уникати у своїх публікаціях та передачах образ з приводу національних, расових, етичних та релігійних поглядів і почуттів людей, протидіяти екстремізму та обмеженню громадянських прав за будь-якими ознаками. Він утримується від натяків або коментарів, що стосуються фізичних недоліків чи хвороб людини, зобов'язаний уникати вживання образливих висловів, ненормативної лексики. Особливо чуйність і тактовність журналіст має виявляти щодо дітей та неповнолітніх. Водночас журналіст зобов'язаний сприяти зміцненню моральних та етичних засад суспільства, збереженню національних, культурних традицій, протистояти впливу культури насильства, жорстокості, порнографії.

5. Журналіст у своїх повідомленнях не втручається у судові справи, поки ведеться слідство, уникає характеристик людей, запідозрених у злочині, але вина яких не встановлена вироком суду, що набрав законної сили. Не виключається його право на журналістське розслідування, пов'язане з тими або іншими подіями і фактами, що мають громадське звучання і покликані захищати інтереси суспільства та особи.

6. Журналіст дорожить власним авторитетом та репутацією, несе не лише юридичну, а й моральну відповідальність перед суспільством за правильність повідомлень і справедливості суджень, поширених за власним підписом, під псевдонімом чи анонімно, але з його відома та згоди.

7. Журналіст у своїй професійній поведінці не має права ставити особисті інтереси понад усе. Замовчування чи поширення ним інформації шляхом одержання незаконних винагород або подання її як такої, що містить наклеп, упередженість, необґрунтовані звинувачення, – неприпустимі. Привласнення чужих думок і творів, матеріалів частково чи повністю (плагіат) суперечить професійній етиці журналіста, є підставою для

осуду його з боку колег і оцінюється ними як ганебний вчинок.

8. Журналіст у практичній діяльності не піддається тискові владних структур, особливо в тих випадках, коли йому нав'язують чужу чи хибну думку, орієнтують на фальсифікацію фактів. Він вважає непристойним використовувати свою репутацію і службове становище для поширення матеріалів з метою наживи, самореклами, у кар'єристських цілях та керуючись прагненням догодити певним силам чи особам.

9. Журналіст покликаний постійно працювати над підвищенням власного фахового рівня, плекати свою основну зброю – слово, суворо дотримуватися конституційних норм функціонування української та інших мов в Україні, рішуче виступати проти фактів неповаги до державної мови, приниження її ролі та значення у житті суспільства.

10. Журналіст поважає і відстоює професійні права колег, дотримується норм і правил поведінки у редакційному колективі. Він повинен бути уособленням скромності, наполегливості і працелюбності. Його моральний обов'язок – допомога у фаховому становленні молодих журналістів на шляху до творчого визнання, виявляти професійну солідарність з колегами по інформаційній діяльності як в Україні, так і за її межами.

11. Порушення журналістом положень цього Кодексу піддається громадському осудові, розглядається на зборах редакційних колективів, у первинних організаціях Національної спілки журналістів та радами професійної етики, що створюються при правліннях регіональних організацій НСЖУ.

Кожен журналіст у своїй діяльності має пам'ятати про суспільну відповідальність перед читачем/глядачем/слухачем. Відтак дотримуватися журналістських стандартів.

#### **Основні журналістські стандарти:**

- **баланс думок і точок зору** (точки зору опонентів, в тому числі тих, хто став об'єктом журналістської критики, мають бути представлені збалансовано; так само мають бути подані оцінки незалежних експертів);
- **оперативність** (обов'язок журналіста – сприяти забезпеченню права громадян на швидке отримання інформації);
- **достовірність** (журналіст зобов'язаний подавати інформацію, посилаючись на факти, походження яких він/вона знає);
- **відокремлення фактів від коментарів** (факти, судження та припущення мають бути чітко відокремлені одне від одного);
- **точність** (журналіст поширює і коментує лише ту інформацію, у правдивості якої переконаний);
- **повнота представлення фактів та інформації по проблемі** (будь-яка тема потребує максимально повного набору фактів і думок, тому завдання журналіста все це знайти в компетентних джерелах).

**Д/з (за бажанням):** поміркувати над етикою журналіста та журналістськими стандартами.

Важливо зрозуміти, що журналістські матеріали логічно писати українською мовою, адже в Україні основною мовою є саме українська!

# Буклет клубу журналістики (2011 р.)

## Короткий словник журналіста

**АРКУШ АВІОГРАФСЬКИЙ** (або друкований) – міра обсягу тексту в журнальному та поліграфічному видавництві. Один аркуш дорівнює 4000 друкарських знаків (буки, шриф, роздільних знаків включно) і вивіряється між ними. Кожні триєт виділяються на 700 рядків стандартного аркуша. Використання матеріал (мажорки, фотографії, кольорові) вимірюється площкою, яку він займає. 3000 нв см становить один аркуш. Найбільший газетний формат А2 являє собою друкований аркуш, у якому для тексту використано обидві сторони. Стандартний нарізок тій аркуш становить формат А3. А складений квітці ще раз – це формат А4.

**ГАЗЕТА** (італ. gazetta) – періодичне, що виходить від кількох разів на день до кількох разів на тиждень, друковане видання з систематичними матеріалами про події і явища суспільно-політичного, економічного і культурного життя.

**ЖУРНАЛ** (франц. journal; від jour – день) – періодичне друковане видання, яке містить статті й матеріали з різних суспільно-політичних, наукових, виробничих та інших питань, публікує літературу та публіцистичні твори, літературно-критичні праці, рецензії та фотоматеріали. Не входить від тиражу, спрямований на своєрідну інформацію, муськають докладь змісту більш детально й за більш значні терміни охопити події сучасного суспільного, політичного, культурного та наукового життя, вміщують общірни наукові статті, художні твори, деякого обсягу Журнал – новий аналітично, фундаментально інформацій, у цьому його головна відмінність від газети.

**ПЕРІОДИКА** (від грец. periodos – регулярне чергування) – сукупність друкованих видань (газети, журнали, альманахи та ін.), які регулярно виходять у визначений час, під однією й тією ж назвою, із постійним оформленням.

**ПРЕСА** (від франц. presse – прес, друк) – друковані періодичні видання (газети, журнали, альманахи, бюлетені, збірники), в яких систематично й оперативно відтворюють найактуальніші суспільно-політичні події.

**Рекомендовані джерела**  
 Засорбеса В. Теорія і методика журналістської творчості // Львів ПАІС – 2004. – 268 с.  
 Михайленко І. Основи журналістики: Підручник. Вид. 3-є доп. і помпці. – К. ЦАУ, 2003.  
 Навчальні матеріали спецкурсу "Основи журналістики" для учнів в області загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням української мови, мови та пнмзній гуманітарною проблемі (філологіко-журналістський напрям) / Уклад. Т. М. Пересунько. – Золотиріа, 2008. – 44 с.  
 Ренда Д. Універсальний журналіст // К. «КІС», – 2007. – 288 с.

**Сайти з журналістики для самоосвіти**  
 683b.org  
 Journalism.laworld.pl  
 jour.uoi.m.kiev.ua  
 gidlist.info  
 korrespondent.at.ua  
 trixprof.com  
 elekcia.org

Національна спілка журналістів України  
 Бібліотека журналіста  
 Інститут журналістики  
 Інформаційна компанія «Гідність журналіста»  
 Сайт суцільного журналіста  
 Майсторів пера. Інтернет-журнал  
 Миколаєвська Акція Мультимедіа

### КЛУБ ЖУРНАЛІСТИКИ

Адреса: м. Кіровоград, с. Гринич, школа №22, музей історії школи.  
 Телефон: 097 71 77 197  
 Ел. пошта: varal.kv@ukr.net

**Координатор клубу** –  
 Дана Юлія Басина – викладач,  
 журналіст, психолог,  
 педагог, филолог.



Активність, грамотність, неагенсність.



## КЛУБ ЖУРНАЛІСТИКИ

тих, хто пише, фотографує, ілюструє, знається в інформаційних технологіях і под.

(або бажає навчитися це робити)

та всім іншим

### ЗАПРОШУЄ

до створення газети, а також на тренінги, зустрічі, екскурсії...

можливість розміщувати свої матеріали в друкованих ЗМІ, на інтернет-сайтах та ін.)



Журналістика відкриває світ

КЛУБ ЖУРНАЛІСТИКИ

## Нормативно-правове забезпечення

Правові засади діяльності журналістів в Україні

Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожні має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір.

Конституція України. Стаття 34.

Цензура заборонена.

Конституція України. Стаття 15.

Забороняється цензура – будь-яка вимога, спрямована, зокрема, до журналіста, засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюдженця, узгоджувати інформацію до її поширення або накладення заборони чи тиражування або поширення інформації.

Закон України «Про інформацію». Стаття 24.

Кодекс професійної етики українського журналіста (прийнятий на X з'їзді Національної спілки журналістів України (квітень 2002 року))

1. Головний обов'язок журналіста – сприяти забезпеченню права громадян на одержання оперативної інформації. Це зобов'язує його у своїй діяльності завжди бути об'єктивним, коректним, відповідальним за свою справу. Журналіст поширює і коментує лише ту інформацію, у правдивості якої переконаний. Він уникає неповноти або неточностей чи викривлень інформації, які могли б завдати моральної шкоди честі та гідності людини, неприпустимі з його боку недобровільні повідомлення. Журналіст відповідальний перед читачем, слухачем та глядачем.

2. При виконанні професійних обов'язків журналіст не може вдаватися до протизаконних, некоректних способів одержання інформації, використовувати своє службове становище в особистих цілях. Як тяжкий злочин мають сприймаються факти, одержання ним за будь-яких обставин платні (х а б а р а) за поширення брехливого або утаювання достовірної інформації. Журналіст поважає осіб, які надають йому інформацію, не розгортає її джерел.

3. Журналіст має право відмовитися від виконання завдання редакції з підготовки та поширення власної інформації, якщо її зміст після редакційної правки зазнає істотних змін, що суперечать його переконанням або пов'язані з порушенням норм професійної етики. В усіх інших випадках, коли журналіст оприлюднює неправдиву інформацію, в якій порушено факти або ж зведено нанівець чи задоволено морально образи людини, він зобов'язаний у тому ж самому засобі масової інформації визнати свою провину через вибачення і виправлення помилок.

4. Журналіст повинен уникати у своїх публікаціях та передачах образ з приводу національних, расових, етнічних та релігійних поглядів і почуттів людей, програти екстремізму та обмежено громадянських прав за будь-якими ознаками. Він утримується від натягань або коментарів, що стосуються фізичних недоліків чи хвороб людини, зобов'язаний уникати звинувачення образливих висловів, ненормативної лексики. Особливу чуйність і тактовність журналіст має виявляти щодо дітей та неповнолітніх. Водночас журналіст зобов'язаний сприяти зміцненню моральності та етичних засад суспільства, збереженню національних, культурних традицій, протистояти впливу культури насильства, жорстокості, порнографії.

5. Журналіст у своїх повідомленнях не втручається у судові справи, поки ведеться слідство, уникає характеристик людей, заплідзнення у злочині, але вина яких не встановлена вирок суду, що набрав законної сили. Не виключається його право на журналістське розслідування, пов'язане з тим або іншими подіями і фактами, що мають громадське

звучання і політичні зацікавлені інтереси суспільства та особи.

6. Журналіст дотримується власним авторитетом та репутацією, несе не лише юридичну, а й моральну відповідальність перед суспільством за правдивість повідомлень і справедливості суджень, поширених за власним підписом, під псевдонімом чи анонімно, але з його відомою та згоди.

7. Журналіст у своїй професійній поведінці не має права ставити особисті інтереси понад усі. Замовчування чи поширення ним інформації шляхом одержання незаконних винагород або подарунків та іншого, що містить наклеп, упередженість, необгрунтовані звинувачення, – неприпустимі. Привласнення чужих думок і творів, матеріалів частково чи повністю (плагіат) суперечить професійній етиці журналіста, є підставою для осуду його з боку колег і оцінюється ними як ганебний вчинок.

8. Журналіст у практичній діяльності не піддається тиску своїх власних структур, особливо в тих випадках, коли йому намагаються чужі чи либиді думку, орієнтовану на фальсифікацію фактів. Він вживає непристойним вибористовувати свою репутацію і службове становище з метою наживи, самореклами, у кар'єристських цілях та керуючись прагненням догодити певним силам чи особам.

9. Журналіст політичний постійно працює над підвищенням власного фактового рівня, плекає свою основу професії – слово, суворо дотримується конституційних норм функціонування української та інших мов в Україні, рішуче виступає проти фактів неповноти до державної мови, применшення її ролі та значення у житті суспільства.

10. Журналіст поважає і відстоює професійні права колег, дотримується норм і правил поведінки у редакційній колективі. Він повинен бути усвідомленим скромним співробітником і працелюбивим. Його моральний обов'язок – допомогти у фактовому становленні молодих журналістів на шляху до творчого визнання, виявляти професійну солідарність з колегами по інформаційній діяльності як в Україні, так і за її межами.

11. Порушення журналістом положень цього Кодексу підлягає громадському осуду, розглядати у на зборках редакційних колективів, у первинних організаціях Національної спілки журналістів та радями професійної етики, що створюються при правліннях регіональних організацій НСЖУ.



## Фотографії зі створення стінної газети

(грудень 2011 р.)



### **Заняття 5. Заголовок, підзаголовок, вріз**

**Заголовок** – це назва будь-якого матеріалу, в якому коротко відображається його зміст, він покликаний привертати увагу. Чим назва буде коротша і більш інтригуюча, тим краще.

Приклади вдалих заголовків: *«Салют учнівських перемог»* (про Свято останнього дзвоника, на якому виголошувалися річні учнівські досягнення; автор – В. Левицький, керівник клубу журналістики, для шкільних сайту та газети), *«Сітка-захисниця»* (про те, як школярі виготовляли маскувальну сітку для воїнів АТО; автор – Лілія Бикова, 7-Б, для шкільних сайту та газети); *«Пробудження козацьких забав»* (про змагання, організовані громадською організацією «Пробудження – Україна»: перетягування каната, лава на лаву, присідання з дівчатами, підіймання гирі, а також майстер-клас із ходіння по склу та приймання ножів на тіло; автори: Володимир Кочетков, 6-Б, для шкільних сайту та газети).

**Завдання:** придумати заголовки до різних матеріалів; змінити заголовки в вже існуючих.



Фото: Аліна Литвинова, 8 клас (30.05.14)



Фото: Лілія Бикова,  
7-Б (17.12.15)



Фото: Володимир Кочетков, 6-Б, Аліна Новікова, 9-Б (28.04.16)



**Підзаголовок** – це елемент журналістського матеріалу, що має основну функцію систематизувати матеріал і розбити текст на менші частини для кращого розуміння У великих матеріалах доцільно робити підзаголовки.

Наприклад, у матеріалі про 20-річний ювілей «Alma mater» підзаголовки наступні: *«Музичні привітання», «Різноманітність тем», «Значення газети», «Видавництво», «Співпраця з бібліотекою, літераторами», «Красознавча діяльність», «Волонтерство», «Здобутки», «Майбутнє»* (автори: В. Левицький, керівник КЖ, Павло Панін, б-Б, Анастасія Савченко, б-А).

**Завдання:** знайти великий матеріал і розділити його на підзаголовки.

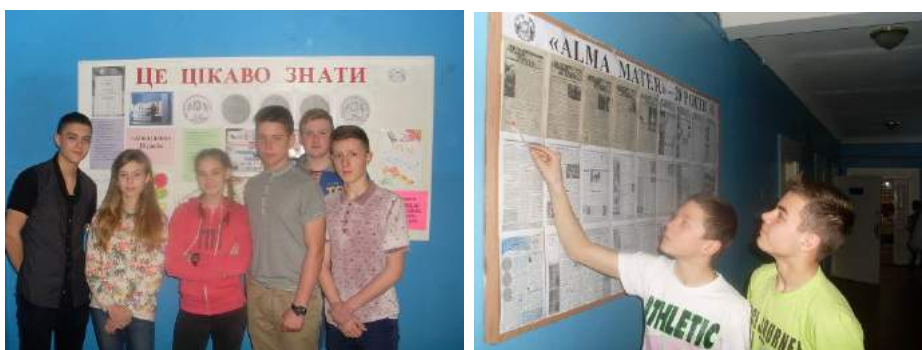


Фото: клуб журналістики (15.02.16)



Нагородження членів клубу журналістики (12.02.16)

**Вріз або лід** (від англ. *lead* – “керувати, очолювати, займати перше місце, бути попереду”) – це ввідний абзац, що розміщується після заголовку й перед основним текстом. Завжди набирається відмінним від основного тексту шрифтом та накресленням (жирним, курсивом). Служить для привернення уваги читача до журналістського матеріалу.

Приклади врізів:

*«Нещодавно я побувала на радіо у зв’язку з перемогою на обласному конкурсі «Шкільна журналістика». Мені дуже сподобалося. Спочатку була в собі невпевнена, а згодом, під час запису, відчула смак цього життя. Після запису нас повели на екскурсію. Завели в головну студію. Потім в редакторську залу. Так за короткий проміжок часу побачила майже все», автор: Ярослава Хаджинова, 8 клас.*

*«Ні для кого не секрет, де знаходиться танцювальна столиця України... Не було втаємниченим і відкриття 6 жовтня на селищі Гірничому нового ігрового майданчика, котре перетворилося в справжнє свято для всіх присутніх. Золотистого жовтневого дня мешканців селища торкнулася своєю безпосередністю вічна дитячість, подарувавши всім життєрадісний сміх, запальні ігри, чудові пісні та танцювальні рухи малечі. Адже саме завдяки зусиллям і таланту молодих амбітних людей, які перемогли в «Майдан’s» (22-га школа делегувала на всеукраїнський конкурс 20 майдансерів), виборовши мільйон гривень на створення ігрових майданчиків у Кіровограді, відтепер ми можемо забезпечувати дозвілля малечі спеціально оздобленим інвентарем, відпочивати на лавках чи навіть погойдатися поряд із дітками», автор: В. Левицький, керівник КЖ.*

**Завдання:** переписати врізи до знайдених матеріалів.

**Д/з (за бажанням):** потренуватися в написаннях заголовків, підзаголовків, врізів.

Юні журналісти  
на радіо-  
та телестудіях  
(27.11.13)



Відкриття нового ігрового  
майданчика на с. Гірничому  
(06.10.11)



### Заняття 6. Написання заголовків, підзаголовків, врізів

**Придумування заголовків, підзаголовків, врізів і запис їх.**

Д/з (за бажанням): допрацювати написані матеріали.

### Заняття 7. Доопрацювання (редагування) написаних матеріалів

**Виявлення помилок у написаних матеріалах та усунення хиб.**

Д/з (за бажанням): допрацювати написані матеріали.

### Заняття 8. Зустріч із журналістом

**Знайомство з досвідом діяльності журналіста. Спілкування з ним. Запитання до журналіста.**

Д/з (за бажанням): поміркувати над зустріччю з журналістом.

### Заняття 9. Підсумкове заняття

**Узагальнення і закріплення вивченого.**

**Стінна газета.** Розділіть ватман (рекомендований формат А1 чи А2) на частини, чітким почерком впишіть тексти або вклейте роздруковані аркуші, розбавте тексти ілюстраціями, перевірте на помилки, повішайте на висоті очей. Бажано, щоб стінгазета мала назву (або гасло), номер, приналежність і автора (редколегію). Кожна стаття або замітка повинна мати заголовок і бути підписана.

**Анонімний запис вражень, пропозицій, зауважень щодо роботи гуртка.**

Д/з (за бажанням): допрацювати особисті прогалини.

### Заняття 10. Засідання редакційної ради

**Обговорення попередньої діяльності (що вдалося, а що – ні).**

**Планування наступної діяльності (окреслення тем, розподіл тематики).**

**Вирішення організаційних питань (потреба в консультаціях, технічному забезпеченні тощо).**



**Створення новорічної газети (19-22.12.11)**

## Частина II. Інформаційні жанри журналістики

### Заняття 11. Інформація. Інформаційні жанри журналістики

**Інформація** (від лат. префікса “in-”, що в даному випадку означає “проникнення в щось” + “formatio” – утворення, формування”); *informatio* – “роз’яснення, виклад, тлумачення”). Найважливішими властивостями інформації є цінність (полягає в її новизні для читача та користі знань, отриманих після прочитання), достовірність (безсумнівна вірність наведених відомостей, які сприймає людина) та актуальність (здатність інформації відповідати вимогам сьогодення, тобто поточного часу або певного часового періоду).

За призначенням: масова — містить відомості і оперує набором понять, зрозумілим більшій частині соціуму, спеціальна — містить відомості, які необхідні і зрозумілі для певної групи суспільства, особиста — відомості про яку-небудь конкретну людину.

Існує лише три методи збирання зовнішньої інформації: 1) спостереження, 2) вивчення документів і джерел, 3) інтерв’ю.

Отже, інформація – повідомлення про щось, відомості про навколишній світ, процеси, які в ньому відбуваються, про події, ситуації, чинює діяльність. У широкому значенні будь-яке повідомлення, представлення, створення про щось уявлення можна назвати інформацією. Однак газети, радіо, телебачення, інформаційні агентства та інтернет-видання збирають і поширюють повідомлення, які стосуються всього суспільства або частини його. Отже, журналістика оперує суспільною (соціальною) інформацією.

**Інформаційний привід** – підстава, причина опублікування в пресі (або передачі по радіо, телебаченню, появи в комп’ютерній мережі) журналістського матеріалу, право на оприлюднення тексту, його “перепустка” на шпальти газет або в ефір.

Основу інформації складає факт. **Факт** (від лат. *factum* – “зроблене”) – дійсне явище чи подія, невидумана пригода, те, що насправді мало місце, відбулося; означає щось до певної міри відокремлене, одиничне. Факти широко використовуються в засобах масової інформації і становлять основу журналістського твору. Насичений яскравими фактами матеріал має пізнавальний характер, силу документальності і переконливої аргументації.

#### **Основні жанрові групи журналістики.**

Існують три **основні жанрові групи журналістики**: *повідомлення новин; коментування фактів; публіцистичне розкриття*. При цьому поміжжанрові кордони часто “розмиті”, але є завжди один домінуючий критерій: *інформативність, аналітизм, художність*. Отже, до **інформаційних жанрів** належать ті, у яких домінує повідомлення новин; до **аналітичних жанрів** – ті, у яких домінує вивчення, аналіз і коментування фактів; до **художньо-публіцистичних** – ті, у яких аналіз поєднується з образно-художнім осягненням реальності.

**Жанр** (від франц. *genre* – рід, вид) – усталений тип твору, який відіграє конкретну роль у системі засобів інформації і характеризується певною композиційною організацією матеріалу. Хоча на практиці журналістські жанри в чистому вигляді зустрічаються нечасто.

**Інформаційні жанри журналістики**: новина, хроніка, замітка, звіт, інтерв’ю, репортаж та інші.

*Д/з (за бажанням)*: поміркувати над явищем інформації.

## Інформаційні приводи

### Виставка учнівських витворів (30.11.11)



### Підсумки конкурсу “Шкільна журналісти- ка” (26.04.12)



### Експедиція музеєм ПГФ (03.11.11)





## Заняття 12. Новина як жанр журналістики

Інформаційні жанри відрізняються оперативністю, наявністю в матеріалах подієвого приводу, розглядом окремого факту, явища. Цим жанрами відводиться найбільша частина газетної площі. Саме ці жанри несуть аудиторії всі останні новини. У деяких газетах їх позначають одним загальним терміном "новини", часто вкладаючи в це поняття не просто повідомлення про щось нове, а про сенсаційний факт.

**Новина** — оперативне інформаційне повідомлення, яке містить суспільно важливу та актуальну інформацію, що стосується певної сфери життя суспільства загалом чи окремих його груп. В журналістиці – окремий інформаційний жанр, який характеризується стислим викладом ключової інформації щодо певної події, яка сталася нещодавно.

**Основними характеристиками новини є: оперативність** (інформація про певну подію має бути максимально швидко оприлюднена через відповідний канал передачі інформації, інакше вона перестане бути новиною), **актуальність** (злободенність, необхідність, надзвичайна важливість порушуваних тем, проблем, питань; інформаційне повідомлення має зачіпати важливі для суспільства питання, привертати суспільну увагу, спонукати до ширшого обговорення), **суспільна значимість або інтерес** (новина має висвітлювати питання, які є цікавими суспільству, певним його верствам чи великим соціальним групам, а не одній чи кільком людям), **об'єктивність** (незаангажованість подачі інформації, відсутність її викривлення чи перекручування, висвітлення різних точок зору на питання), **достовірність** (правильність, правдивість; подача правдивої інформації з перевірених джерел), **специфічність побудови інформаційного повідомлення** (новинне повідомлення містить лише найважливішу інформацію з теми без заглиблення у деталі).

У пресі за обсягом не має перевищувати 20 рядків, в теле- та радіопрограмах – 1-1,5 хв.

Новина повинна мати чітку будову (у формі питань): хто? що? де? коли? як? чому? звідки?

### **Приклади новин у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр новини в газетних виданнях (принести їх).



**Фото до матеріалу “Наше місто в старовину”: Артем Рафальський, 4-А,**

**(28.11.14)**

### Заняття 13. Написання новин

#### *Клуб журналістики записав свою радіопрограму*

**22 грудня активні учасники Клубу журналістики (Маргарита Гребенкова (5-Б), Анастасія Савченко (6-А), Павло Панін (6-Б), Анна Варакута (7-Б), Аліна Литвинова та Анжеліка Леоновець (10 клас) записали власну радіопрограму в обласній філії Національної телекомпанії України.**

Таким чином учні, які протягом цього навчального року, найактивніше працювали над створенням журналістських матеріалів для шкільної газети «Alma mater» та сайту школи, фотографували, а також писали літературні твори, вперше практикувалися як радіожурналісти та стали співтворцями однієї з провідних програм обласного радіо.

Крім того, учням пропонувалося відчувати себе в ролі телеведучих однієї з найрейтинговіших програм каналу «Кіровоград» – «Радіомайдан». Діти брали один в одного короткі інтерв'ю – їхній дебют було знято на відео, збережено в архіві телекомпанії та подаровано авторам для вільного відтворення.

Ефір програми «Це моя Україна» слухайте наступної середи: 30 грудня 2015 року о 20:05 на хвилі обласного радіо «Скіфія-Центр» (106,7 FM).

**Василь Левицький, керівник клубу журналістики,  
журналіст обласної філії Національної телекомпанії України;  
tu-school.kr.ua, 23 грудня 2015 р.,  
lvypedagog.blogspot.com, 24 грудня 2015 р.,  
activneslovo.wordpress.com, 24 грудня 2015 р.,  
«Alma mater». – № 155. – 2015 (грудень). – С. 3**

### **Юні журналісти спробували себе у ролі телеведучих (22.12.15)**



### **У музеї бойової слави**

**14 квітня ми відвідали музей 3-го полку спецпризначення.**

Сергій Костенко, голова обласної молодіжної громадської організації «Пробудження – Україна», організував екскурсію для того, щоб закликати та об'єднати молоде покоління для захисту Вітчизни.

Екскурсію проводив Іван Нікітчук, старший лейтенант. Він уже 5-ий рік у військах після 5 років навчання на військового. Він брав участь у бойових діях у зоні АТО. Змалку хотів стати військовослужбовцем.

Нам розказали про історію створення музею, показали: бойові речі: форму, зброю, фляги, каски тощо.

Учасники екскурсії зацікавлено слухали екскурсорода та фотографувалися з експонатами. Також нам показали справжній парашут. Мені дуже сподобалося в цьому музеї і я вважаю, що таких екскурсій має бути якомога більше.

Наостанок ми подарували екскурсорода малюнки дітей нашої школи – з побажанням передати їх захисникам України в зону АТО.

**Володимир Кочетков, 6-Б;  
tu-school.kr.ua, 18 квітня 2016 р.,  
lvvpedagog.blogspot.com, 19 квітня 2016 р.,  
«Alma mater». – № 160-161. – 2016 (квітень). – С. 17**



**Фото: Олександр Данільченко, 9-А, Володимир Кочетков, 6-Б**



### **Сторінками репресованих**

**18 квітня до школи завітали представники Товариства політичних в'язнів і репресованих.**

Голова міської організації Надія Тихонович та активний член Товариства Тетяна Юзвік зустрілися з одинадцятикласниками.

Ми дізналися, що радянська влада могла репресувати за незгоду з політикою, небажання вступати до колгоспу, вчинення будь-якого опору. Давали зазвичай від 10 до 25 років.

«Мій батько Микола Тихонович та рідний дядько також були репресовані, – підкреслила Надія Тихонович. – Радянська влада змушувала господарників здавати техніку та вступати в колгоспи. А тих, хто був проти, ув'язнювали, – пояснювала Надія Тихонович. – Ми прийшли до учнів, щоб розповісти правду про те, як склалася доля попередніх поколінь».

Усіх запросили долучитися до вшанування жертв, які загинули або постраждали в Україні внаслідок політичних репресій комуністичного режиму. Цей захід відбудеться 15 травня на День пам'яті жертв політичних репресій.

**Володимир Кочетков, 6-Б;  
teach.in.ua, 18 квітня 2016 р.,  
my-school.kr.ua, 18 квітня 2016 р.,  
«Alma mater». – № 160-161. – 2016 (квітень). – С. 2**



## Заняття 14. Хроніка

**Хроніка** (від грецьк. *chronika* — літопис) – стисле повідомлення про те, що відбулося або відбудеться. Хроніка може складатися з кількох, як правило, тематично, територіально чи часово об'єднаних повідомлень: культурна хроніка, хроніка дня, хроніка міста (села, району). Хроніка відповідає на питання: **що? де? коли?** Повідомлення у хроніці не мають окремих заголовків.

**Приклади хронік у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр хроніки в газетних виданнях (принести їх); написати хроніку (за останній період).



**Фото до матеріалу  
“Циркові веселощі в  
школі”  
(19.02.15)**



**Фото до матеріалу  
“Цирк по-  
українськи”:  
Олександр Рябченко,  
9-А  
(03.03.16)**

## Заняття 15. Написання хронік

### **Подарунок Шевченкові і нам**

**9 березня в день народження Великого Кобзаря ми урочисто відкрили оновлений кабінет української мови та літератури.**

На святковій лінійці директор Борис Набока привітав із визначною датою в житті українського народу, а також розповів про Надію Савченко – незламну героїню, українську Жанну д'Арк. Вона, як і свого часу Тарас Шевченко, показує силу духу нашого народу.

Після спільного виконання Гімну, учні розказували поезії Кобзаря на честь пам'яті Великого Поета. Учні 6-Б: Володимир Кочетков, Данило Гапонов та Павло Панін, розповіли славнозвісний вірш «Садок вишневий коло хати...». Літературну естафету підхопили діти з 6-А: Олександр Сідорчук та Руслан Щербаков, віршем «Думка». Учениця 8-А Марина Хорхордіна заспівала пісню «Така її доля...» (уривок із поеми «Причинна»).

Майстер-клас із декламування поезій Т. Шевченка продемонстрували вчителі-словесники Ірина Бігун, Катерина Хомутовська, Любов Бондаренко, Людмила Тарасенко. Наш директор Борис Стефанович також багато цитував Кобзаря.

Ансамбль «Гірничанка» разом із учителями та учнями заспівали «Реве та стогне Дніпр широкий...». Директор нагадав, що ми, гірничани, живемо на Холодній горі – і символічно, що Тараса Шевченка поховано саме на Чернечій горі. «Відтак дуже важливо мандрувати Україною і вивчати свій край», – підкреслив Борис Набока.

Наприкінці нашої урочистої лінійки, директор школи подарував відеомагнітофон для того, щоб учні могли вільно переглядати аудіо та відеоматеріали з української мови, літератури, українознавства та іншого. Святкування продовжилася вже в Тарасовій світлиці. Учасники ансамблю «Гірничанка» заспівали для восьмикласників пісню «Єдина родина», дівчата шкільного хору – «Музика слова». Учениця 4-А Дар'я Ширінська подарувала всім пісню «Дівчина-весна». А потім кожен восьмикласник продекламував поезію Тараса Шевченка.

**Володимир Кочетков, Владислав Рябовол, 6-Б,  
tu-school.kr.ua, 09 березня 2016 р.,  
lvypedagog.blogspot.com, 14 березня 2016 р.,  
«Alma mater». – № 158-159. – 2016 (березень). – С. 6**



**Фото: Маргарита  
Гребенкова, 5-Б**



### **Свято україно-болгарської весни**

***1 березня наша школа зустрічала весну в теплій україно-болгарській атмосфері.***

Свідками святкової програми стали учні 5-х, 6-х класів, а також учителі, друзі школи. Розпочався захід із Гімну Болгарії, після якого пролунав Гімн України. Голові правління Кіровоградської обласної громадської організації болгар «Наши́те хора» Сергію Осадчому гостинно подаровано запашну хлібину на мир і добро. В урочистій атмосфері затвердили договір співпраці нашої школи з ГО «Наши́те хора». Загалом Україна має дуже тісні історичні, культурні, мистецькі та інші зв'язки з Болгарією. Директор запитав: «Як називається столиця Болгарії?». І багато хто відповів: «Софія!».

Ми насолодилися мелодіями весни, співом наших талановитих учениць, неодноразових переможниць музичних конкурсів: Марини Хорхордіної (8-Б), Анастасії Маруцак (11). А студентка музичного училища (художній керівник Тетяна Солоха) Єлизавета Сімакова чудово зіграла на баяні.

Гарно виступав фольклорно-аматорський ансамбль «Горицвіт» (художній керівник Ніна Міцан). Вони заспівали чимало українських та болгарських пісень, зокрема «Живи, Україно, Болгаріє!». Майстриня декоративно-прикладного мистецтва Земфіра Штерьова розповідала вірші болгарською, українською, російською, польською мовами. Наша поетеса, член Національної спілки письменників України Антоніна Корінь розказала легенду про сьогоднішнє свято – «Баба Марта».

Голова обласної організації болгар «Наши́те хора» Сергій Осадчий щиро подякував нашій школі за надану можливість зустріти весну в єднанні двох братніх народів. Його підтримали побратими Віталій Григор'єв (екс-начальник української меліорації, заступник міністра водного господарства), член болгарської спільноти Олекса Іванченко, настоятель православної церкви святих Кирила та Мефодія, кандидат філософських наук отець Віталій.

Завітав на свято екскурсовод-міжнародник, директор туристичного агентства «Мелодія-тур», голова ради працівників туризму, випускник нашої школи Валерій Попов. Не оминули наш масштабний захід головний спеціаліст Управління освіти, науки, молоді та спорту Кіровоградської обласної державної адміністрації Сергій Данилов, активний член німецької общини в Кіровограді Едуард Штейнфельд, художник Ростислав Климишин, директор коледжу Валентин Кошолоп, голова управління комунікацій з громадськістю Віталій Останній.

Учням подарували мартинічки – стрічки національних кольорів Болгарії. На цьому спільні заходи між нашою школою та громадською організацією «Наши́те хора» тільки починається.

**Павло Панін, 6-Б, В. Левицький, керівник КЖ;  
ту-school.kr.ua, 1 березня 2016,  
«Роден край». – №13 – 26 березня 2016. – С. 11,  
«Alma mater». – № 158-159. – 2016 (березень). – С. 19**

## Свято україно-болгарської весни

(01.03.2016)



**Фото: Влад Жмура, 5-Б,  
Павло Панін, Володимир Кочетков,  
Катерина Тищенко, 6-Б**



## Заняття 16. Замітка

Основою замітки є факт. Достовірність факту, його новизна, яскравий заголовок, стислість і точність, конкретність – **основні вимоги до замітки**. Відповідає на питання що сталося? де? коли? чому? як? Будова може бути не такою чіткою, як у новини. Ще однією відмінністю від новини є те, що замітка може містити елементи повчальності, певне ставлення автора до зображуваного. Допускається, що інформація в замітці може бути емоційно забарвленою (на відміну від новини).

У залежності від мети та обсягу інформації, якою володіє журналіст, ці питання можуть бути розташовані в іншому порядку, їх може бути більше або менше. Обсяг невеликий (10-20 рядків).

Замітка зазвичай повідомляє факти (достовірні відомості про події, що відбулися), може містити, на відміну від жанру новини, припущення (прогнози, гіпотези, версії), оціночну інформацію, нормативну інформацію (повідомлення про нові закони та правила), рекомендації. Стислість замітки визначається специфікою жанру і виражається у її мові: у замітці часто вживаються мовні кліше (усталені способи вираження відомостей про типові ситуації) та скорочені найменування (абревіатури). Дуже важливою

якістю замітки є її ясність, так як читачеві з невеликого за обсягом тексту необхідно віднайти адресовану йому інформацію.



**Фото до замітки**

**“Свято на Дворцовій”**

**(20.09.12)**

### **Як працювати над заміткою:**

1. Дібрати тему, яка зацікавить усіх.
2. Писати, ретельно звіривши факти (цифри, назви, дати, прізвища).
3. Продумати послідовність викладу думок (план).
4. Розповісти лише про найважливіше.
5. Дотримуватися відповідного стилю і типу мовлення.
6. Писати грамотно з уживанням абзаців.
7. Пам'ятати про вимоги до мовлення і правила спілкування.

### **Приклади заміток у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр замітки в газетних виданнях (принести їх); написати замітку.



**Фото до замітки про першу репетицію учнів**

**6-Б і 7 класу до постановки на День святої Катерини (21.11.12)**

## Заняття 17. Написання заміток

### *Годівнички від п'ятикласників*

*Сьогодні учні 5-А та 5-Б вийшли на прогулянку, щоб повішати свої шпаківні.*

*Ми визначили рейтинг годівничок серед свого класу: у Данила Гапонова – найміцніша, Павла Паніна – найгарніша, Богдана Шевченка – найбільш пахуча. А ще надзвичайно чудові годівнички зробили Артем Кравенко та Іван Луцюк.*

*Дякуємо нашому вчителю природознавства Олені Михайлівні Переверзевій за ідею створення шпаківень та нашим батькам за допомогу!*

*Сподіваємося, що пташкам буде зручно і тепло.*

**Павло Панін, Богдан Шевченко, 5-Б;**

**tu-school.kr.ua, 20 березня 2015 р.,**

**«Alma mater». – № 148. – 2015 (березень – травень). – С. 18**



**Фото до новини  
“Екосистема в лампочці”:  
Анна Власова, 6-А**



### **Жорстокий голод 1930-х**

**21 листопада вчитель історії Світлана Александрова провела зі старшокласниками «Урок пам'яті» до 81-х роковин Голодомору в Україні.**

Вчителька розповіла про мільйони жертв цього страшного злочину та навела факти спротиву українських селян більшовицьким грабіжникам.

Кожен учень мав змогу погортати Книгу пам'яті, а дехто навіть віднайшов у ній прізвища своїх рідних. Хвилиною мовчання діти та вчителі вшанували пам'ять безневинно убієнних українців. Адже Голодомор був штучним – його зробила радянська влада, щоб розправитися з українською нацією.

Світлана Володимирівна нагадала, що 22 листопада, у День пам'яті жертв Голодомору, проходить акція «Свічка пам'яті». До неї може долучитися кожен, просто запаливши на підвіконні свічку.

Ми маємо пам'ятати цей день і ніколи не забувати.

**Вікторія Куца, 10 клас;  
teach.in.ua, 21 листопада 2014 р.,  
my-school.kr.ua, 21 листопада 2014 р.,  
«Alma mater». – № 146. – 2014 (листопад – грудень). – С. 7**

### **Шануємо пам'ять ліквідаторів!**

**26 квітня на лінійках пам'яті ми вшанували жертв Чорнобильської трагедії.**

30 років тому сталася світова екологічна катастрофа. «Ми повинні знати про цю сумну дату в історії, пам'ятати про ліквідаторів і давати оцінку своїм діям!» – підкреслив директор Борис Набока під час лінійки.

Для нас ця подія особливо близька, адже багато жителів Гірничого, фахівців в галузі гірсько-рятувальних робіт, одними з перших відгукнулися поїхати в зону зараження, аби зупинити поширення радіації.

На території нашої школи ми садимо дерева, доглядаємо за парком тощо, цим самим примножуючи красу і багатства рідної природи. «Наука повинна служити людям, щоб результати наукового прогресу були направлені на користь людству», – нагадав директор.



Кожен з нас мав можливість доторкнутися до медалі «30 років Чорнобильській катастрофі», яку міський голова Андрій Райкович вручив вдові загиблого ліквідатора Наталії Марочкіній.

**Володимир Кочетков, 6-Б;  
my-school.kr.ua, 26 квітня 2016 р.,  
teach.in.ua, 26 квітня 2016 р.,  
«Alma mater». – № 160–161. – 2016 (квітень). – С. 1**

**Фото: Роман Альошин, 8-А  
(26.04.16)**



### **Заняття 18. Звіт**

**Звіт** – розгорнуте інформаційне повідомлення про подію (конференція, засідання, симпозіум, семінар, нарада тощо), під час якої здійснюється великий обмін інформацією.

**Функції:** точно, хоча і не вдаючись у подробиці, не коментуючи детально побачене і почуте, проінформувати читача про основні підсумки події.



**Звіти пишуться в хронологічному чи тематичному порядку.**

Відповідає на питання що сталося? де? коли? чому? як?, як і замітка, але ці питання найчастіше доповнюють ще додаткові, наприклад, за участю кого? з якими результатами? тощо.

Звіт вирізняється послідовністю своєї побудови, тому в ньому відповідно виділяють зачин, де повідомляється про подію, основну частину, в якій розкриваються деталі розгортання події, і виснов-

ки.

**Особливості:** у звіті повинні бути викладені основні теми, положення та ідеї доповідей, промов, виступів осіб, які приймають участь в обговоренні. Як деталі виступають окремі репліки, реакції слухачів на виступ (оплески, дискусія тощо). Звіту властива гранична документальність і близькість до слів, що говорять, а також певна сухість складу. Одна з головних вимог до автора звіту – точність передачі суті висловлювань. Журналіст може використовувати як пряму мову, цитати, непряму мову, так і на основі отриманих з доповіді відомостей написати текст. Мова і стиль звіту – переважно офіційно-ділові.

**Приклади звітів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр звіту в газетних виданнях (принести їх); написати звіт (про шкільне свято, захід).



**Фото: семінар клубу журналістики  
(21.11.12)**

## **Заняття 19. Написання звітів**

### ***Підсумки першого конкурсу від «Клубу журналістики»***

*З кінця вересня до початку грудня «Клуб журналістики» проводив конкурс зі створення журналістських матеріалів на тему «Здоров'я: чинники впливу». За підсумками конкурсу, кращими матеріалами стали роботи двох учениць 6 класу: Ярослави Хаджинової та Аліни Литвинової.*

*Також у рамках розпочатого проекту «Виховання здорового життя в шкільній освіті» учнями середніх класів створено стінну газету «Дбайте про здоров'я!», проведено низку уроків «Основні причини руйнації здоров'я» серед учнів середньої ланки.*

*Щиро вітаємо переможців (які були відзначені важливими роздатковими матеріалами з даної тематики) та дякуємо всім учасникам, а також тим, хто сприяв проведеному конкурсу, створенню стіннівки, проведенню виховних бесід тощо.*

**В. Левицький, керівник КЖ;  
«Alma mater». – 2012. – №130 (грудень – січень). – С. 14**

### ***Звіт діяльності клубу журналістики***

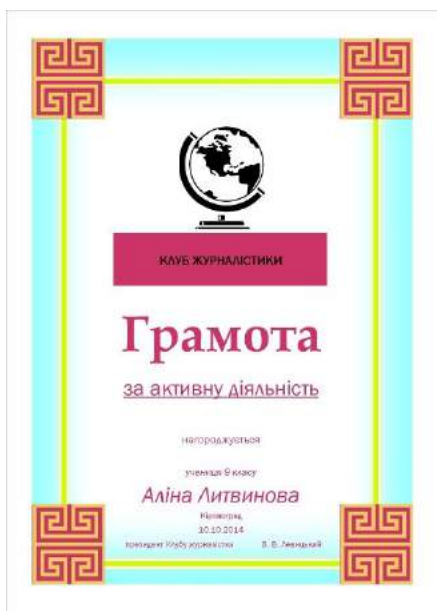
*Я вперше разом з іншими учнями створювала спільну стінгазету. Ми назвали цю стіннівку «Дбайте про здоров'я!». В ній розмістили інформацію: про шкідливі звички, також туди ввійшли малюнки, вірші та інше.*

*Наступну стінгазету я вже робила майже сама. Назвала її – «Улюблене свято». Знак сонця став моїм брандом у цих газетах.*

*Я проводила опитування (понад 30), маленьке інтерв'ю на тему: «Побажання на Новий рік», результати яких увійшли у стіннівку, а потім – у шкільну газету «Alma Mater». Також у стіннівці були малюнки, вірші, особисто моє новорічне бажання.*

*В останньому випуску «Alma Mater» розміщено моє бачення клубу журналістики.*

**Анна Лубцова, 5-Б, голова оргкомітету  
клубу журналістики;  
виступ на семінарі обласної школи методистів-кореспондентів,  
16 березня 2012 р.**



### **Шкільна журналістика розширює світ**

**Цьогоріч наша газета «Alma mater» вже традиційно брала участь у конкурсі «Шкільна журналістика», на якому отримала навіть не перше місце, а особливу відзнаку як уже усталена переможниця: гран-прі.**

20



Завідувач кафедри видавничої справи та редагування Кіровоградського державного педагогічно-університету імені Володимира Винниченка **Наталія Фенько** привітала всіх учасників із успішним створенням індивідуальних журналістських матеріалів, фотографій та колективних учнівських газет.

Загалом IV обласний конкурс «Шкільна журналістика» зібрав понад 100 молодих учасників, представивши практично всю географію області. Попередньо роботи учнів розглядало компетентне журі, а на урочистому заході фахівці в галузі журналістської справи щиро ділилися враженнями та давали цінні поради на майбутнє.

Так редактор провідної газети «Народне слово» **Валентина Бажан**, розповіла про власний досвід журналістської діяльності, особливості видавничого процесу та побажала бути наполегливими й успішними.

**Світлана Орел** – особистість, яка вже близько тридцяти років у журналістиці, член Спільки журналістів України – поділилася з молодими акулами пера трьома важливими «завжди». Перше: «Завжди орієнтуйтеся не на похвалу, а на критику», друге: «Завжди на вістрі змін були журналісти», третє: «Завжди журналістику треба любити».

Член журі **Ірина Ткаченко** (кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри видавничої справи та редагування КДПУ ім. В. Винниченка) побажала не втрачати ентузіазм, знаходити неповторність у кожній миті і передавати свої співпереживання.

А координатор проекту «Шкільна журналістика» **Ірина Круть** (доцент кафедри видавничої справи та редагування) порекомендувала ще раз переглянути свої роботи, уважно придивлятися до реальності та шукати нестандартні теми для висвітлення. І, звісно, запросила всіх до участі в наступному конкурсі вже восени!



**Фото про підсумки конкурсу «Шкільна журналістика» ( 28.03.13)**

**В. Левицький, керівник КЖ;  
квітень 2013 р.,**

**«Alma mater». – 2013. – №139 (вересень – жовтень). – С. 8**

## **Заняття 20. Інтерв'ю**

**Інтерв'ю** (з англ. — *besida*) – це бесіда, вибудована за певним планом через безпосередній контакт інтерв'юера (того, хто бере інтерв'ю) з респондентом (тим, у кого беруть інтерв'ю) з обов'язковою фіксацією відповідей.

**Функції:** довести до відома читачів думку компетентної особи про певну подію; розповісти про співрозмовника, створити його психологічний портрет.

**Основою інтерв'ю** є розмова журналіста з однією чи кількома людьми з певного суспільно значимого приводу.

Інтерв'ю вийде інформаційним, якщо й у відповідях його співрозмовника акцент буде зроблено на питаннях: що? де? коли? Якщо ж інтерв'юер або його співрозмовник почнуть «розгортати» відповіді на питання: чому? яким чином? що це значить? тощо, то в результаті може з'явитися аналітичний матеріал.

Будується зазвичай у формі питань та відповідей, але можлива монологічна форма (питання задано в ліді, весь інший текст – суцільна відповідь інтерв'ююваного) або специфічна форма подачі, наприклад, в інтерв'ю журналу «Країна» спеціально опущені поставлені запитання, в тексті наводяться тільки відповіді.

Часто ті, у кого журналісти беруть інтерв'ю, вимагають подати запитання заздалегідь у письмовій формі. Але набагато краще, якщо вдасться вмовити людину на невимушену бесіду “на диктофон” — тоді розмова буде жвавіша, мова не дистильована, а жива, з репліками, вигуками, іншими нюансами, що також свідчить про характер особи та краще сприймається читачем. Якщо інтерв'ююваний не подає відповіді у письмовій формі на письмові запитання журналіста, а відповідає “на диктофон”, то журналіст обов'язково має запитати, чи хотів би ознайомитися з текстом інтерв'ю до того, як воно буде подане до друку. Взагалі ж, особливо умовах українського законодавства і реального життя, завжди краще мати підписаний інтерв'ююваним текст інтерв'ю. У залежності від постаті інтерв'ююваного (відомого політика, письменника тощо) допускаються журналістські ремарки, в яких він може подати портретні риси співрозмовника, його міміку та жестикуляцію, принагідний спогад тощо. Але тільки тоді, коли це справді цікаво для широкого загалу.

Існує два типи питань, використовуваних в інтерв'ю: закриті і відкриті. **Закриті питання** – це ті питання, при відповіді на яких зазвичай говорять «так» чи «ні». **Відкриті питання** – це ті питання, які вимагають розгорненої відповіді.

Відкриті питання допомагають ширше розкрити тему, а в деяких випадках почути навіть те, про що і не передбачалося. Проте не можна недооцінювати закриті питання. Закриті питання можуть носити провокаційний характер, а в деяких випадках – програвувати певну відповідь.

**Проведення гри "Взаємоінтерв'ю".**

**Приклади інтерв'ю в сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр інтерв'ю в газетних виданнях (принести їх); взяти інтерв'ю (у вчителя, директора, завуча, працівника їдальні, психолога чи бібліотекаря школи).

**«Я дуже підтримую дітей у тому, що...»**

**Інтерв'ю з молодю вихователькою, класним керівником 1-Б класу – Світланою Віталіївною Ніколенко.**

– Світлано Віталіївно, які у Вас враження від «першачків» та від школи загалом?

– Власне, я свого часу закінчила саме цю школу, під час навчання в педагогічному університеті проходила тут педпрактику. А зараз для мене настав відповідальний момент, адже переді мною – і навчання, і виховання дітей. Відтак моральний обов'язок відчуваю і перед учнями, і перед їх батьками (які довірили мені найдорожче – своїх дітей). Наразі я абсолютно задоволена своїм місцем роботи; радю, що маю таких маленьких, але напрочуд кмітливих вихованців – вони усі молодці. Звичайно, дітки ще звикають до моїх вимог, оскільки і для них школа – це в новинку, і для мене в іпостасі вчителя початкового класу – вперше. Тому (кожен по-своєму) пізнаємо нові виміри життя: одночасно відбувається адаптація і в дітей, і в учителя. Але завдяки підтримці й допомозі колег наразі процес адаптації вже успішно переходить у стадію безпосередньої роботи.

– Розкажіть, будь ласка, чим живе нинішній 1-й клас?

– Знаєть, я дуже задоволена, що дітки активні. І я дуже підтримую дітей у тому, що вони знаходять час і на саморозвиток, на інші цікаві справи: вони відвідують і музичну, і спортивну школи. Так гімнастикою займаються Максим Іванов, Юлія Кутова; грою на фортепіано захоплюються Владислав Жмуров (відвідує ще заняття з дзюдо) й Ірина Андрюшкіна, Маргарита Гребенкова займається в Центрі дитячої та юнацької творчості та ін. Протягом першого місяця ми з дітками встигли здійснити екскурсію містом. Спершу їх провезли спеціально замовленим тролейбусом головною вулицею Кіровограда, зупиняючись біля цікавих об'єктів, а потім мої першокласники побували на Фортечних валах, де разом із екскурсиводом прогулялися старою частиною міста. Крім того, за минулий місяць нам вдалося познайомили дітей і з чудовою бібліотекою селища Гірничого, де нас гостинно привітали та розповіли першокласникам про потребу пізнавати світ через слово.



**Фото до матеріалу  
про роботу Ярослава  
Хаджинової,  
8 клас:  
Аліна Литвинова,  
8 клас  
(березень 2014 р.)**



- А чим цікавитеся Ви? Ну, звісно, – дітьми. А ще?
- Що може дійсно подарувати мені відпочинок, так це заняття танцями (захоплююсь ними вже не один рік). Для мене вони – найкращий засіб зняти стрес. Завдяки танцям я відпочиваю і фізично, і духовно.
- А які, власне, предмети вивчаються в першому класі?
- Навчання грамоти, математика, я і Україна, основи здоров'я, образотворче мистецтво, трудове навчання, фізкультура, музика, а також групове заняття (закріплення вивченого протягом дня) та виховна година (ми говоримо про дружбу, поведінку в громадських місцях тощо).
- Курйозні випадки з дітьми трапляються?
- Кожен день таке – уже й звикати почала: то хтось забув удома книжку, то не підготувався, то загрався... Звичайно, їх можна зрозуміти: як уже мовилося, вони, як і я, звикають до нових обставин. Помітно було, як у перші дні діти з нетерпінням чекали перерви, щоби встигнути поспілкуватися між собою, приготуватися до уроку, а то й просто побешкетувати... Відтоді вона для них набула особливого значення. Цікаво спостерігати, як діти ставляться до перших кишенькових грошей (які дають батьки на індивідуальне харчування): для діточок важливий не пиріжок, компот та подібне, а сам факт: піти і купити.
- Зізнайтеся: з дітьми буває важко?
- Напевно, важко було б, якби я була одна. Але ми ефективно співпрацюємо з батьками. Дуже гарно діє батьківський комітет, представники якого допомагають і підтримують. Звісно, попереду чекають певні труднощі, але найголовніше, що ми з дітьми стаємо дедалі ближчими.
- Це чудово. Дякуємо, Світлано Віталіївно, за відверту розмову. Бажаємо успіху Вам і Вашим першокласникам!

**В. Левицький, керівник клубу журналістики;  
«Alma mater». – 2011. – №129 (жовтень – листопад). – С. 6**



**Фото до матеріалу  
“Свято книги”:  
Аліна Литвинова,  
8 клас (02.10.14)**



**«Дитину варто зайняти тим, що...»**

**Інтерв'ю з вихователькою групи продовженого дня – Людмилою Вікторівною Пасічною.**

– Людмило Вікторівно, а якими дітками Ви, так би мовити, опікуєтесь?

– Мою групу продовженого дня відвідують учні з двох перших класів: А і Б. Загалом – до 30-ти малюків.

– І як Ви справляєтеся з такою «армією», тим паче, після того, як вони втомляються на попередніх уроках?

– Дуже важливо переключати їх на різні види діяльності. Так одна група грається кеглями, друга – в лото, третя – колективно збирає картинку, дехто малює, і так далі. З дому приношу мозаїку, книги-розкладки... Хоча є, звичайно, декілька дітей, з якими все одно впоратися важкувато. Але нічого – і до них знаходимо підхід.

– Які ігри найбільше до вподоби дітям?

– Слід підкреслити, що навчально-ігрова діяльність має бути різноманітною і змістовною, щоби повною мірою розкривати потенціал дитини. Причём, в іграх ми вчимося разом із дітьми. Із рухливих граємо в такі: «Мисливці та качки», «Сови та ловці», «Кіт та мишенята», «Горобчики-стрибунці» ... Поза увагою, звісно, не лишаються і логічні ігри, розваги на розвиток мислення тощо.

– А де Ви вчилися мистецтву поводження з дітьми?

– Слід сказати, що сама я з Придністров'я – невизнаної маленької «республіки». Закінчила психолого-педагогічний факультет Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Мама 35 років в садку працювала, бабуся – аж до пенсії вчителем початкових класів. Тому мені, по суті, «на роду написано». Але в школі я не через це – мені цікаво працювати з дітьми. Ще змалечку хотіла бути вчителькою, хотілося навчати чомусь новому. Мені подобається спілкуватися з дітьми, коли очі дітей спрямовані на мене і прагнуть дечого цікавенького. На перший погляд, нічого незвичайного в поведінці дітей немає, але в цих маленьких людях, як у дзеркалі, відображується доросле життя (бачиш не першокласників, а дорослих із їх хорошими чи поганими вчинками). Працюючи з першими класами, доводиться фантазувати разом із дітьми, – це дуже цікаво, захопливо та весело.

– Чим діти люблять займатися в групі продовженого дня?

– Щодня група відвідує гурткові заняття з «початкового технічного моделювання»; проводимо бесіди на важливі для шкільного життя та її загалом теми (поведінка в їдальні, культура спілкування в школі). От, скажімо, сьогодні проводила бесіду на тему «ябідництва». І тут одразу – життєва ситуація: хлопчик ударив дівчинку рушником, щоб та не розмовляла. Вона пожалілася і так далі... Але нам вдалося не тільки примирити їх, а й проаналізувати вчинки кожного з учасників інциденту для неповторення подібного в майбутньому.

– А які знаходите підходи для того, щоб заспокоїти дитину, коли вона проситься додому?

– Необхідно перевести увагу, дитину варто зайняти тим, що до вподоби саме їй, – а для цього треба спостерігати за поведінкою, характером її. Варто пропонувати одразу декілька варіантів. Звісно, вчуся на досвіді своєї родинної педагогіки (мама – бабуся), інших вчителів.

– Чим Ви ще любляете займатися?

– Ще зі студентських років займалася спортом, зокрема – волейболом; читаю художню літературу, причому різну (в залежності від настрою).

– Свою дитину будете залишати в групі продовженого дня?

– Так, звичайно, – якщо не буде можливості бути з нею вдень.

– У такому разі, бажано, щоб вчителі, які також виховуватимуть Ваших дітей, брали приклад і з Вас!

**В. Левицький, керівник клубу журналістики;  
«Alma mater». – 2011. – №129 (жовтень – листопад). – С. 7**



**Фото до матеріалу “Щоб дерево дихало”: Вадим Нікітін, 7-А**

**(11.04.16)**



## Заняття 21. Написання інтерв'ю

### **Експрес-опитування**

#### **Інтерв'ю з відмінниками**

*За підсумками I семестру багато учнів нашої школи стали відмінниками та були нагороджені подарунками. Ми вирішили провести опитування. Ось результати.*

#### **1. Що тебе спонукало до гарного навчання?**

*Тому що захотілося (Олександр Сидорчук, 4-А).*

*Я гарно навчаюсь за власним бажанням (Лілія Бикова, 6-Б).*

*Вподобання ходити в школу (Єлизавета Титенко, 5-Б).*

*Змусили батьки (Юлія Васильченко, 7-А).*

*Прагнення до золотої медалі (Марина Хорхордіна, 6-А).*

#### **2. Як вплинули батьки на твої відмінні оцінки?**

*Нормально (Олександр Сидорчук, 4-А).*

*Подарували подарунок (Лілія Бикова, 6-Б).*

*Батьки давали гарні настанови (Єлизавета Титенко, 5-Б).*

*Заохочували до навчання (Юлія Васильченко, 7-А).*

*Давали хороші настанови (Марина Хорхордіна, 6-А).*

#### **3. Яке твоє відношення до навчання?**

*Хороше (Лілія Бикова, 6-Б).*

*Добре (Олександр Сидорчук, 4-А).*

*Гарне (Єлизавета Титенко, 5-Б).*

*Позитивне (Юлія Васильченко, 7-А).*

*Двобічне – залежить від настрою (Марина Хорхордіна, 6-А).*

#### **4. Чи впливає навчання на твоє хобі? Як?**

*Вистачає, але трохи (Олександр Сидорчук, 4-А).*

*Так. Мені не вистачає часу (Лілія Бикова, 6-Б).*

*Так. Катастрофічно не вистачає часу (Єлизавета Титенко, 5-Б).*

*Навчання ніяк не впливає на моє хобі (Юлія Васильченко, 7-А).*

*Так. Уроки займають багато часу (Марина Хорхордіна, 6-А).*

#### **5. Яку ти даси пораду, щоб стати відмінником?**

*Добре слухати, не викрикувати (Олександр Сидорчук, 4-А).*

*Треба добре вчитися (Лілія Бикова, 6-Б).*

*Вчити всі домашні завдання, бути активним на уроці (Єлизавета Титенко, 5-Б).*

*Вчитися і старатися (Юлія Васильченко, 7-А).*

*Уважно слухати вчителя (Марина Хорхордіна, 6-А).*

*Аліна Литвинова, Ярослава Хаджинова, 8 клас;*

*«Alma mater». – 2014. – № 142 (лютий). – С. 7*

## Матеріал з експрес-опитуванням

### **Чим корисне прибирання?**

**25 квітня під теплим весняним промінням учні середніх та старших класів гуртом робили подвір'я школи чистим, затишним і приємним.**

Учень 7-Б класу Ілля Пірховка під час толоки вирішив поставити перед друзями питання: «Чим це прибирання корисне для нас?». Його однокласник Сашко Коваленко відповів, що любить грати біля школи – і тому йому приємно брати участь у прибиранні. А Ілля Івашин додав до цього слушний аргумент: «щоб не бути лінивим». Учениця 5-Б Єлизавета Титенко зазначила: «Якщо ми не будемо прибирати, то природа перетвориться на смітник. Ми повинні їй віддячувати...». Продовжуючи опитування, з'ясувалося, що кимось рухало бажання покращити подвір'я і зробити школу найчистішою в місті (Вікторія Сокуренько, 5-А), а її друг Влад Палій хоче, «щоб нас похвалили батьки, вчителі...», що також заслуговує на увагу. Восьмикласниця Таня Єриненко певним чином об'єднала інші відповіді: «Це наш обов'язок і водночас добровільна справа. Ми тут навчаємося, тому маємо доглядати за територією нашої школи – нашого другого дому. Хто, як не ми?!» Отож, відповіді різняться, але у конкретній справі всі сходяться в єдиному бажанні робити корисне для себе й інших людей.

Ветеран педагогічної праці Катерина Хомутовська разом із ученицею 6-А Мирославою Плахотнюк під вікнами школи посіяли чорнобривці і майори – відтак подвір'я буде не лише чистим, а й квітучим.

**Костя Бабоша, Діана Смеляняк, 6-Б;  
ту-school.kr.ua, 25 квітня 2014 р.,  
«Alma mater». – 2014. – №143 (березень – червень). – С. 7**



**Фото до матеріалу про прибирання: Маргарита Самойлова, 11 клас (13.10.14)**

## **Заняття 22. Репортаж**

**Репортаж** ("репортаж" – від французького "reportage" (англійського "report"), що означає повідомляти, передавати) – оперативний жанр преси, радіо, телебачення, в якому динамічно та з документальною точністю, яскраво й емоційно відтворюються картини дійсності у їх розвитку через безпосереднє сприйняття автора.

**Завдання репортажу** – показати, розкрити, описати подію, подати свої спостереження, завдяки чому створюється ефект присутності.

**Функції:** проінформувати про конкретну подію, дати аудиторії можливість побачити подію, що описується, очима очевидця (репортера), тобто створити "ефект присутності".

**Види:** подієвий (оперативно відображає суспільно-значущу подію в хронологічній послідовності); пізнавальний – в основі тема (розповідь про життя робітничого колективу, наукової лабораторії тощо); проблемний – несе в собі елементи аналізу події, авторські узагальнення і висновки; автор залучає додаткові відомості, цифри, документи, свідцтва.

Репортаж з експериментом – несе в собі інтригу, тому що журналіст моделює ситуацію, яка дозволить йому дізнатися що-небудь, перевірити реакцію людей в несподіваній ситуації тощо. При цьому учасники експерименту не знають, що стали об'єктом вивчення. Як правило, в експерименті журналіст «змінює професію», стає на час охоронцем, двірником та ін.. Завдання автора – наочно зафіксувати хід експерименту і його результат.

Репортаж у шкільній стінній газеті — це ваша розповідь про якийсь важливий факт, подію в житті школи, очевидцем або учасником якої ви були, розповідь про те, що вас зацікавило (наприклад, репортаж про шкільні спортивні змагання, про зустріч з цікавими людьми, з ветеранами війни, репортаж з уроку, із занять факультативу і т. д.).

В репортажі описуються обставини, в яких відбулася подія, з живими деталями, розмовами, побаченими і почутими автором на місці випадку.

Тому є певні правила для створення вдалого репортажу:

починати з видовищної сцени і переходити одразу до дії;

розподілити цитати по всьому тексту репортажу;

уникати нагромодження дат, цифр, технічних характеристик;

писати короткими фразами, особливо на початку та в кінці тексту;

використовувати дієслова у теперішньому часі;

надавати ритм телерепортажу, варіюючи плани (крупний, віддалений, середній);

концентруватися на конкретних людях, бажано на 1-2 персонах.

У репортажі ключова роль відводиться автору, оскільки він є розпорядником всієї дії.

Основне завдання журналіста — створення цілісного враження про епізод життя.

### **Приклади репортажів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр репортажу в газетних виданнях (принести їх); написати репортаж (напр., про спортивне свято).

## **Заняття 23. Написання репортажів**

### ***Підтримка для героїв***

**16 лютого учні нашої школи під наставництвом педагога-організатора Ліліт Карапетян влаштували для поранених військових АТО концерт. Нам допомагали волонтери громадської організації «Серця матерів» Ірина Шаповалова та Антоніна Чигирин.**

*Дорогою в маршрутці ми виконували гуртом Гімн України, «Заспіваймо пісню за Україну», «Все буде добре» та інші українські пісні.*

*Ми прагнули підтримати наших захисників і подарувати їм концерт, який ми підготували для них. Переступаємо поріг госпіталю. Витираємо сльози. І заходимо в палати до поранених, дякуючи їм, роздаємо пакунки з домашнім печивом, тиріжками, млинцями, цукерками, вареннями та іншим. Незабаром бійці збираються на четвертому поверсі, де ми будемо проводити концертну програму. Знову витираємо сльози – і з теплими посмішками даруємо нашим воїнам почуття затишку, спокою, єдності.*

*Перша пісня, яка залунала для бійців АТО, – це славетна «Черемшина» у виконанні лауреата багатьох музичних конкурсів Марини Хорхордіної (7-А). Її тато вже давно на варті нашої Батьківщини – служить в АТО. А вона тут, у тилу, мужньо підтримує його і таких, як він. Підхопив естафету Олександр Данільченко (8-А), висловивши непокору ворогам у вірші Мирослава Вересюка «Гадаєш ти мене образив, коли бандерівцем назвав?».*

*Учениця Ярослава Почтарьова (10 клас), яка минулого року переїхала з Донбасу, зіграла для захисників України на саксофоні чуттєву композицію «Feelings». Її однокласниця Анастасія Маруцак вразила хлопців своїм потужним голосом під час виконання «Заспіваймо пісню за Україну»; Маргарита Бігун та Ксенія Данільченко заспівали «Повертайся, солдате». Вікторія Куца та Вадим Яценко подарували популярну нині пісню Ляписа Трубецького «Я верю».*

*Юлія Гончаренко (8-Б), Лілія Бикова (7-Б) та Марія Сакура (7-Б) виконали запальний танок під знакову композицію «Повертайся живим». «У вас підростає надійна зміна» – підкреслила по завершенні концерту волонтер Антоніна Чигирин. Насамкінець кожному українському воїнові ми подарували валентинки у вигляді жовто-синього серця (створені учнями початкових класів), ангелочків із бісеру (зроблені А. Маруцак), ангеліків (від К. Данільченко) та побажали нашим захисникам сили, здоров'я і перемоги.*

*«Слізьми нічого не змінити, – каже один із бійців у розмові з нами. – Наш батальйон має їхати в АТО вже цього тижня. І я разом із ним поїду. І знов повернуся, бо рано чи пізно будь-яка війна закінчується».*

*Ми дослухаємося до кожного слова, сказаного нашими мужніми захисниками. «Я, наприклад, одружився в АТО, – розповідає свою історію сержант 34-го мотопіхотного батальйону Костянтин Іценко. — Там познайомився з дівчиною – зараз вона переселилася з Донбасу в спокійніше місце. А я воюю за неї, воюю за Україну. Ми можемо захистити рідну землю! Правда буде за нами. Ми відчуваємо турботу всього народу, але техніки замало. Перемога буде за нами!»*

*Між іншим, такі, як Костянтин, героями себе не вважають – але для нас вони Герої з великої літери. Ми гордимся нашими бійцями, бажаємо їм перемоги і жаги до життя.*

*«Кожен підтвердить, що концерт був дуже щирий і проникливий. Думаю, для дітей це був один із найважливіших виступів у житті, – підкреслила Ліліт Карапетян. – Я була приємно вражена серйозним налаштуванням дітей – всі поставилися украй відповідально, розуміючи, перед ким виступаємо. Це була справжня підтримка для наших героїв!».*

**Лілія Бикова, 7-Б, Олександр Данільченко, 8-А, Марина Хорхордіна, 7-А;  
tu-school.kr.ua, 17 лютого 2015 р.,**

**«Alma mater». – 2015. – №147 (січень – лютий). – С. 10-11**



**Фото: Олександр  
Рябченко, 8-Б**

### **Музичний подарунок на 1 квітня**

*1 квітня учні школи вперше зайшли у свій новий клас з романтичною назвою «Gaudeamus» (з лат. – давайте радіти).*

*Діти дивувалися і не вірили власним очам: простора зала, широкі вікна, великі шафи, новенький комп'ютер, фортепіано, аудіо- та відеоапаратура та інше.*

*– Це ваш новий клас! – пісенно-урочисто прозвучало з вуст вчителя музичного мистецтва Світлани Тунік.*

*– Він такий красивий!.. – зашуміла малеча. І хтось невпевнено додає: – А може, це розіграш на 1 квітня?*

*– Насправді це вам подарунок на День гумору та сміху, щоб ви й далі вдосконалювали свої вміння співати й танцювати, – пояснила вчитель.*

*Діти зізналися, що їм подобається колір стін, приємно, що з вікон видно, як цвітуть дерева, заорожує краєвид із третього поверху. «Хочеться співати й танцювати», – поділилися емоціями діти. Учні одразу ж вирішили перевірити акустику приміщення, заспівавши одну зі своїх улюблених пісенок: про курчаток, які жваво радіють життю. У ту ж мить приміщення почало наповнюватися співом, веселоцями, аурою музичного мистецтва. Будемо радіти разом, розвивати свої здібності та плекати рідну школу.*

**В. Левицький, керівник КЖ;  
tu-school.kr.ua, 1 квітня 2014 р.,  
“Alma mater”. – 2014. – №143 (березень-червень). – С. 13**

### **Заняття 24. Проведення круглого столу**

**Пропоновані теми: «Журналістика та інформація», «Журналістика – творчість?» (або інші).**

### **Заняття 25. Доопрацювання (редагування) інформаційних матеріалів**

**Виявлення помилок у написаних матеріалах та усунення хиб.**

**Д/з (за бажанням):** допрацювати написані матеріали.

### **Заняття 26. Відбір інформаційних матеріалів для оприлюднення**

### **Заняття 27. Зустріч із журналістом**

**Знайомство з досвідом діяльності журналіста. Спілкування з ним. Запитання до журналіста.**

**Д/з (за бажанням):** поміркувати над зустріччю з журналістом.

### **Заняття 28. Підсумкове заняття**

**Узагальнення і закріплення вивченого.**

**Потренуйтеся оприлюднювати свої матеріали вголос (перед друзями, знайомими, педагогами) – так ви отримаєте змогу відразу бачити реакцію на журналістський матеріал (наскільки він зрозумілий, чітко структурований тощо).**

**Анонімний запис вражень, пропозицій, зауважень щодо роботи гуртка.**

**Д/з (за бажанням):** допрацювати особисті прогалини.

### **Заняття 29. Засідання редакційної ради**

**Обговорення попередньої діяльності (що вдалося, а що – ні).**

**Планування наступної діяльності (окреслення тем, розподіл тематики).**

**Вирішення організаційних питань (потреба в консультаціях, технічному забезпеченні тощо).**



**Фото останнього дзвоника  
(02.06.16)**





## Частина III. Аналітичні жанри журналістики

### Заняття 30. Аналітика. Аналітичні жанри журналістики

Слово «аналіз» – з грец. «розчленування».

Якщо ціль інформаційних жанрів – оперативно повідомити про той чи інший факт, подію, явище, то ціль аналітичних жанрів – не тільки повідомити читача, глядача або слухача про факт, зацікавити його подією, яка відбулася, але й показати крім явища і його сутність.

У цих жанрах основу становить осмислення проблеми (аналіз, міркування, ланцюг аргументів), при чому автор залучає читача в одnodумці, тобто в активні соратники самого процесу мислення.

**Аналітика** – система осмислення, яка потребує розкладання цілого на частини з метою детального дослідження.

**Аналітичні жанри журналістики:** стаття, рецензія, огляд, кореспонденція, коментар та інші.

**Д/з (за бажанням):** поміркувати над значенням аналітики.

### Заняття 31. Стаття

**Стаття** – жанр, призначений для аналізу актуальних, суспільно значимих процесів, ситуацій та явищ. Функція статті - пояснити читачам як суспільну, так і особисту важливість актуальних процесів, їх причинно-наслідкові зв'язки.

У статті розвивається чітко визначена думка, у ній співвідносяться певні факти, явища, погляди. Цим стаття відрізняється від коментаря. Бо коментатор має справу переважно з одним фактом, явищем, намагається з'ясувати його сутність. Нарешті, незважаючи на тему, обсяг матеріалу, специфіку питання, що розглядається, стаття у мас-медіа має бути максимально, наскільки це можливо, зрозумілою, популярною, доступною та лаконічною. Це диктується вимогами не так жанру, як характером самої журналістики. Зміст, форма, спосіб організації і манера викладу матеріалу дають підстави детальніше класифікувати цей жанр. Виділяють статті проблемні, науково-популярні, просвітницькі, ювілейні, статті-діалоги, літературно-критичні та інші.

**Приклади статей у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр статті в газетних виданнях (принести їх); написати статтю.

## Заняття 32. Написання статей

### **Науково-популярна стаття Морські свинки – класні тваринки**

*Морська свинка – симпатична й самобутня тваринка. Той, хто одного разу познайомиться з цим маленьким звірятком, обов'язково полюбить його, особливо діти.*

*Морська свинка – це різновид гризунів, але вирізняється з-поміж інших тим, що в неї відсутній хвостик. І цим вона мені видається набагато милишою від інших тваринок.*

*Певно, не тільки я задавала собі питання: чому свинку називають морською? А через те, що завезли її давно до Європи мореплавці, звідси – її «заморськість». Згодом її почали називати просто морською.*

*Ще я дізналася, що морських свинок інколи тримають в одній клітці з кроликами – для того, щоб вухасті не хворіли. А з власного досвіду вже можу підкреслити, що морські свинки – гарні дружлюбні тваринки. Так звірятко при появі свого господаря може від задоволення і радості навіть посвистіти притаманним їй чином.*

*Цим «клубочкам шерсті» треба небагато місця й недорого їжу (влітку їм можна давати деякі види свіжої трави, взимку – сіно). Проте в жодному разі їх не можна годувати картоплею, адже в ній велика кількість крохмалю, що небезпечний для життя морської свинки. Їм до вподоби морквинка, огірочки, листя салату. Свинка може навіть самостійно пересуватися по домівці (але перед тим слід прибрати з підлоги всі дротики, цінні речі). Особливо треба приділяти увагу гігієні морських свинок.*

*Кажуть, триколірні тваринки приносять щастя. Моя ж морська свинка була саме такою: у білому, темнокоричневому та рудому кольорах. Як виявилось, її тримасність завжди приносить щастя своїй власниці.*

*Морські свинки – дуже класні тваринки.*

**Катерина Тимчук, 8-А; конкурсна робота**



**Фото до матеріалу “Осінь-чарівниця”: Олександр Рябченко, Анастасія Старченко, 9-А**

## Проблемна стаття

### Здорове майбутнє в наших душах

*Недоношені діти, діти-інваліди... Хіба цього хоче мама для своєї дитини? Звичайно, ні. Всі знають, що паління та алкоголь вбивають спочатку наші легені, печінку, а потім – і нас самих. Але коли в тобі підростає беззахисне дитинча – ти її кожної хвилини, години та дня вбиваєш шкідливими звичками!*

*Нормальна мати такого ніколи не зробить... А що інші? Інші ж нехтують заборонами лікарів, нехтують усім та забувають про те, що вони відповідальні за інших життя, ще безпомічне, яке не може сказати, що йому боляче та захистити себе.*

*Звичайно, вагітні жінки думають, що алкоголь, паління в малих дозах нічого не змінять та не нашкодять ні майбутній мамі, ні її малюкові. Але не всі знають, що навіть мала доза нікотину згубно впливає на здоров'я жінки і більше всього – дитини!*

*Є багато випадків, коли матері народжують своїх дітей, а потім відмовляються від них. У подальшому ця дитина залишається без батьків, без материнської любові та без усього, що є у нас, звичайних дітей. Це дитя вже не буде ніколи щасливим, тому що кожного дня знатиме про те, що колись його рідна мати відмовилась від нього – дитя вже їй не потрібне.*

*Хіба ж важко елементарно стежити за собою, не палити, не вживати алкоголю, щоб не вбивати життя? Адже, коли ти стежиш за собою при вагітності, то і малюток народиться в тебе здоровим, і в тебе буде здорова та міцна сім'я!*

*Палить жінка під час вагітності (активно чи пасивно, мало чи багато) – вона ризикує здоров'ям дитини. До 11-ти років розвиток загальних здібностей, навичок у читанні й математиці у дітей, матері яких палили під час вагітності, на 3-5 місяців відстає від розвитку дітей, мами яких не мають шкідливих звичок. Дослідники, що прийшли до цього висновку, виключали вплив всіляких інших факторів, отож, відсталість на декілька місяців – це «тютюновий ефект», ціна задоволення від вихорювання вагітною жінкою декількох цигарок на день. Привезти дитину з пологового будинку в прокурене приміщення і продовжувати в ньому палити – значить зробити все можливе для того, щоб твоє чадо в майбутньому стало затягним курцем. Винятки, якщо і бувають, то не часто, і лише підтверджують правило.*

*Хіба треба так серйозно ризикувати, а потім страждати все життя, картати себе за те, що загубила життя маленької людини?! Хіба цього хоче нормальна мати: щоб її дитина була в інвалідному візку, щоб не насолоджувалася життям, як інші... А чи буде задоволена мати, коли її дитина не те, що буде розумово відсталою чи інвалідом, але їй взагалі помере... Багато є випадків, коли помирають не тільки діти, а й матері разом із ними. Задумайтеся, чи так важливо палити, вживати алкоголь, коли в тобі росте маленька квіточка, яка буде тобі в майбутньому допомагати та любити. Якщо ви хочете щасливу родину, а значить – здорову родину, просто треба берегти своє здоров'я змалку... щоб потім ваші діти були для вас радістю та щоб ніколи не хворіли! І пам'ятаймо, що здоров'я майбутнього покоління – не стільки в наших руках, як насамперед у душах.*

**Валентина Скічко, 8-А; конкурсна робота**

## Просвітницька стаття

### *Учні вберегли десятки гектарів землі*

**11 вересня актив Учнівського парламенту передав відпрацьовані батарейки обласному управлінню “Кіровоградкоресурси”.**

“Головне — навчити людей, зокрема дітей, бережливого ставлення до природи, — підкреслив під час зустрічі начальник управління “Кіровоградкоресурси” Державного підприємства з питань поводження з відходами як вторинною сировиною Віталій Приходько. — Суть у тому, щоби якомога більше правильних ідей донести до людей через екологічне виховання”. Приємно, що процес захисту природи набирає обертів — це видно, зокрема, і за темпами збору батарейок. Минулого навчального року наша школа однією з перших відгукнулася на акцію з безпечної утилізації відпрацьованих елементів живлення. А за літні канікули і перший десяток навчальних днів наші учні знову принесли сотні батарейок, цим самим вберегли від забруднення ними площу приблизно з півсотні гектарів.

Справа в тому, що одна кинута на землю батарейка забруднює декілька десятків квадратних метрів ґрунту на сотню років. «А це означає, що поряд виростає трава, яку з’їсть корівка, котра нам дає молоко, — і в організм людини потраплять ртуть, кадмій та інші шкідливі елементи», — пояснює начальник управління Віталій Приходько.

Тому наша шкільна комісія здоров’я, спорту та екології разом із організацією “Кіровоградкоресурси” закликає учнів всі використані батарейки передавати до відповідних служб. Нагадуємо, що скриньки прийому відпрацьованих батарейок знаходяться також у центральному поштамті, бібліотеках міста, державних структурах. Якщо кожна школа, кожна людина включатиметься в цей процес, то природа очиститься, і ми житимемо в екологічно безпечному середовищі.

**В. Левицький, керівник КЖ;  
tu-school.kr.ua, 12 вересня 2014 р.,  
“Alma mater”. – 2014. – №145 (вересень-жовтень). – С. 18**



**Фото до матеріалу  
про виставку  
“АгроЕкспо”: Ілля  
Дуднік, 8 клас  
(02.10.14)**

### **Заняття 33. Рецензія**

**Рецензія** (від лат. *resensio* – «розгляд», «перегляд», «оцінка», «відкликання») – аналіз, журналістська оцінка публікації, твору або продукту, жанр газетно-журнальної публіцистики та літературної критики, аргументований критичний відгук, частіше про здобуток літератури, мистецтва.

З допомогою цього жанру журналіст осмислює і оцінює наукові, суспільно-політичні, художні твори. Головна відмінність рецензії від інших жанрів полягає в тому, що її об'єктом є не безпосередні факти дійсності, а факти та явища, вже вивчені, осмислені і відображені в книгах, спектаклях, кінофільмах і т. д. Рецензія оцінює достоїнства і недоліки роботи вченого, художника або письменника, зіставляючи результати дослідження з життям, іншими творами, роблячи відповідні висновки. Рецензія, як правило, розглядає один або кілька творів, дає їм оцінку, не ставлячи перед собою інших, більш складних завдань.

Періодичні видання відгукуються на ті роботи, які представляють найбільший інтерес для аудиторії. Завдання газети — помітити краще, популяризувати його, а також вказати на помилкові або слабкі роботи.

Рецензуються найбільш видатні вистави, книги, фільми, в тому числі й «скандальні». Для цього рецензенту треба глибоко і вдумливо вивчити рецензований твір. Але основне завдання рецензента – побачити у творі те, що непомітно іншим.

#### **Приклади рецензій у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр рецензії в газетних виданнях (принести їх); написати рецензію (на книгу, фільм чи інше).

### **Заняття 34. Написання рецензій**

*Мій публічний відгук*

*Гроші – це Багатство, і ми всі, звичайно, їх любимо. А чи знаєте ви, що гроші – це зло, яке підступно нас губить. Справжній друг стає ворогом, коли потрапляє в підступний полон золота. Так трапилось і в оповіданні Джека Лондона «Жага до Життя». Кого цікавлять більші подробиці, пропоную взяти цю книгу в бібліотеці та прочитати.*

**Відгук написав Кочетков Вова, 6-Б;  
конкурсна робота,  
my-school.kr.ua, 26 квітня 2016 р.,  
«Alma mater». – № 160-161. – 2016 (квітень). – С. 10**

### **Заняття 35. Огляд**

**Огляд** — це жанр, який ознайомлює читачів з найважливішими подіями життя країни, області, міста, підприємства за певний період часу. Огляд містить оцінки сукупності однорідних фактів з певної сфери життєдіяльності людей певного часу з метою дати аудиторії об'єктивну і цілісну картину дійсності, своєрідну панораму життя, одну з його сфер.

Головне призначення огляду як жанру в тому, що на основі певної кількості фактів журналіст повинен створити панораму реальної дійсності, яка виражає певні тенденції і закономірності щодо її розвитку. Об'єктом огляду є дійсність, ще не, або вже інтерпретована раніше в матеріалах ЗМІ (газет, журналів, радіо- та телепередач), а предметом — нові та вже створені повідомлення.

#### **Приклади оглядів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр огляду в газетних виданнях (принести їх); написати огляд.



**Фото до матеріалу “Коледж – це престижно та перспективно!”: Роман Альошин, 8-А (01.10.15)**



### **Заняття 36. Написання оглядів**

**Кіровоградська «Alma mater»:**

**«для дітей і тих, хто любить дітей»**

**Напередодні 20-ї річниці Незалежності України неодмінно постає потреба в осмисленні духовно ціннісних здобутків цієї доби. І, напевно, визначати їх варто, насамперед, із погляду формування молодого особистості, від якої і залежатиме наше спільне майбутнє.**

А на становлення людини величезний вплив має «Alma mater», тобто рідна домівка, котрою (крім, звісно, сім'ї) стає для дитини школа як модель суспільства. Саме з такою назвою ось уже понад 15 років виходить у світ газета 22-ої школи м. Кіровограда. Мало сказати, що це видання – і для учнів, і для їх батьків, і для викладачів; яке вже чотири рази перемагало в Національному конкурсі шкільних газет... «Alma mater» стала навіть не містком, а спільною платформою для конструктивного спілкування дітей, їх родинного кола, вихователів, випускників школи, представників влади та широкої громадськості. Безперечно, задля досягнення цього, основні зусилля докладаються активом школи і, передусім, її директором – Набокою Борисом Стефановичем. Завдяки його професійності, ентузіазмові, креативності, відкритості до якісних інновацій та, звичайно, любові до дітей, сам навчально-виховний процес перетворюється на захопливе дійство, в якому головними героями є не хто інші, як юні дослідники життя – школярі.

Зрешистю, «Альма матір'ю» можна назвати і всю школу загалом, адже в ній реалізується бажання молодих людей мати свій осередок товарищкості, активності, самоорганізації. «Alma mater» стала своєрідним дороговказом і (водночас) оселею, де, попри все, затишно і приємно. Хотілося б, щоби ми подібним чином ставилися і до всенародної «Альма матері», віддано дбаючи про Неї, виховуючи себе як свідомого громадянина, спрямовуючи впевнені погляди в майбутнє, яке творити нам із вами; майбутнє, де житимуть наші діти.

Відтак – запрошуємо відвідати якщо не саму школу №22, то бодай її електронну вітальню ([my-school.kr.ua](http://my-school.kr.ua)), де Ви знайдете вичерпну інформацію щодо кіровоградської «Alma mater» і, звичайно, про дітей, для яких вона й існує...

**В. Левицький, керівник КЖ;  
h.ua «Хай Вей», 25 червня 2011 р.**

### **Газета як вступ у відкритий суспільний простір**

Періодичне друковане видання для освітнього закладу має надзвичайно важливу роль. Як слушно підкреслює директор школи №22, шкільна газета служить не лише індивідуальному розвитку учня, формуванню його особистості (зокрема як творця-дописувача газети), – таке видання є важливим фактором соціалізації дитини, включенням її в життєвий процес навчального закладу, мікрорайону, міста і так далі. Центром роботи шкільної газети стають гуртки журналістики (ми називаємо їх більш романтично: клуб журналістики).

У клубі журналістики учні мають можливість вчитися створювати якісні матеріали – а значить, удосконалювати свою грамотність, чіткість мови і думки, міркувати над важливими проблемами сьогодення. Безумовно, в роботі клубу журналістики допомагають вчителі-предметники, заступники з навчально-виховної роботи, особисто директор школи – але при цьому неодмінно дають змогу реалізовувати своє бачення: як мені, так і учням.

Разом із тим функціонує і систематично поповнюється новими матеріалами сайт як медійна підтримка школи. А в рамках клубу журналістики ми з учнями вчимося не тільки теоретичним азам, а ще й спілкуємося на актуальні теми, створюємо стінні газети, проводимо різноманітні конкурси тощо.

Протягом минулого року ми встигли випустити декілька газет, стінівок, провести власні конкурси, виступити на семінарі обласної школи методистів-кореспондентів, взяти участь і перемогти в обласному конкурсі «Шкільна журналістика» та Національному конкурсі шкільних газет.

Попереду – наступні досягнення: приєднуйтеся!

**В. Левицький, керівник КЖ;**  
**«Alma mater». – 2012. – №133 (вересень-жовтень) – С. 14**



### **Клуб журналістики відкритий до інновацій**

Клуб журналістики, який діє в школі, є водночас однією з форм суспільної діяльності учнів. Діти (і під час занять, і поза ними) виховують у собі такі якості, як: відповідальність (за сказані та написані слова), самоосвіта (учні вчаться самостійно знаходити потрібну інформацію), критичність (в осмисленні інформації), патріотичність, креативність, організованість, колективність та ін.

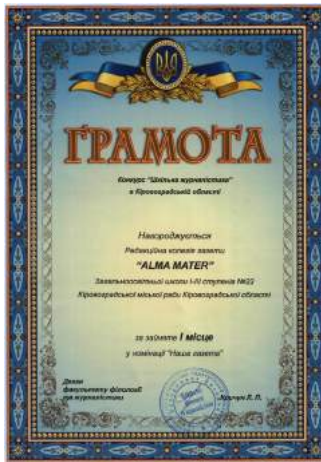
У силу заклопотаності школярів основними дисциплінами та потягу до розважального дозвілля, робота в клубі журналістики планується гнучко. Для занять нам надається приміщення, яке найбільш зручне для того чи іншого виду діяльності: для навчальної атмосфери підходить класний кабінет, для масових заходів – актовий зал, іноді ми працюємо в бібліотеці тощо. Під час занять учні мають можливість працювати за комп'ютером, користуватися послугами інтернету, для зйомок надається фотоапарат і т. д.

Оргкомітет клубу журналістики покликаний активізувати діяльність учнів, вчасно повідомляти про різноманітні конкурси та заохочувати дітей до участі: як у внутрішньошкільних (фотоконкурс «Зимові дива», конкурс журналістських матеріалів «Здоров'я: чинники впливу та шляхи покращення»), так і обласних, українських, міжнародних конкурсів.

Крім того, клуб журналістики іноді стає місцем проведення шкільних дійств (День святої Катерини) та заохочує бувати на інших громадських заходах. Чесно кажучи, ми свідомо намагаємося виходити за межі суто журналістської роботи, але зосереджуємося навколо інформації як повсякчас рухливої категорії, такої необхідної для повноцінного життя людини. Відтак сам клуб журналістики змінюється, збагачується новими досягненнями та запрошує до співзахоплення інформацією всіх, кому притаманний потяг до нового і багатоманітного життя.

**В. Левицький, керівник клубу журналістики;  
«Alma mater». – 2013. – №135 (лютий). – С. 12**





газета «Alma mater»

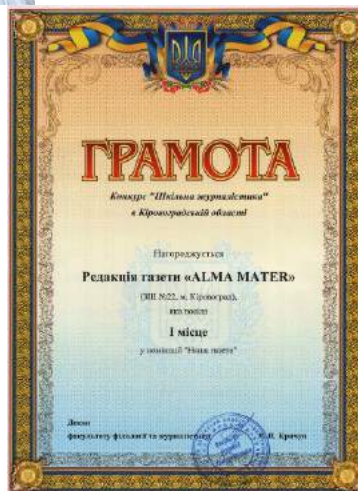
Кіровоградської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 22

лауреат

XVIII

Міжнародного конкурсу шкільних медіа

23 - 25 квітня 2015 р.



### Заняття 37. Кореспонденція

**Кореспонденція** (з лат. "correspondeo" – "повідомляю") – жанр журналістики, предметом якого виступає конкретна соціальна ситуація ("шматочок життя"), обмежена місцем і часом.

Кореспонденціями первісно називалися повідомлені дописувачами новини з місць подій. А кореспондентами стали називати повідомлювачів новин. Зараз це слово використовується для найменування важливої ролі спеціалізації в журналістиці. Кореспондент – той, хто повідомляє новини.

**Функції:** повідомити про подію, використовуючи при цьому (на відміну від репортажу) не стільки «живе» спостереження, скільки стислий переказ того, що відбувалося. Суб'єктивна авторська думка можлива у формі оцінок і коментарів.

Інформаційна кореспонденція відрізняється від замітки більш детальним і широким висвітленням предмета, може містити в собі деякі елементи оцінки, прогнозу. Вона близька за своєю суттю до репортажу, але відрізняється від нього тим, що автор кореспонденції не присутній на місці події в момент її здійснення і не ставить перед собою завдання дати докладний емоційно насичений опис предмета відображення. Темою кореспонденції часто є звичайні події або якісь локальні ситуації, процеси.

**Приклади кореспонденцій у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр кореспонденції в газетних виданнях (принести їх); написати кореспонденцію.

### Заняття 38. Написання кореспонденцій

#### *Уроки життя*

*11 грудня була дуже чудова зустріч із громадським активістом Ярославом Мудрієм.*

*Він провів для нас гру «Суд присяжних», на якому ми вчилися оцінювати свої вчинки. А також координатор громадської організації «Нова хвиля» спілкувався з нами на різні актуальні теми: стосунки між людьми, цінність людського життя, проблеми молодшої людини та інші.*

*Розмова з Ярославом допомагає мені зрозуміти, як ставитися до людей, як діяти в складну хвилину. Мені сподобалося, що він ненав'язливими порадами допомагає нам змінити себе.*

*Анна Лубцова, Ілля Пірховка, 8-Б;  
my-school.kr.ua, 11 грудня 2014 р.,  
«Alma mater». – 2014. – №146 (листопад – грудень). – С. 6*



### **Школа у вишиванці**

**19 травня учні нашої школи вбралися в красиві вишиванки.**

«Вишиванка для мене – це символ України. Я вдягаю це урочисте вбрання на великі державні свята: на 1 вересня, Свято останнього дзвоника, День української писемності та мови, День перемоги та інші події», – розповідає учениця 9-Б Юлія Гончаренко.

«А мені мама купила вишиванку до мого Дня народження. На ній зображені рослини – символи України: маки, волошки, колоски...», – Анастасія Савченко, 6-А.

Тетяна Шевченко, учениця 6-Б, висловлює свої думки: «Я ношу вишиванку тому, що відчуваю себе україночкою. Кожна людина в вишиванці виглядає культурною, доброю, ввічливою».

«На мою думку, вишиванка висловлює силу і витривалість українців», – пояснює Олександр Сідорчук (6-А).

Подать гарні приклади і вчителі нашої школи – ой які ж вони гарні в вишиванках!

**Володимир Кочетков, Павло Панін,  
6-Б;**

**my-school.kr.ua, 19 травня 2016 р.,  
«Alma mater». – 2016. – №166-167  
(травень – липень). – С. 11**





### **Заняття 39. Коментар**

**Коментар** (від лат. *commentariū*) – прочитання, тлумачення чогось.

Коментар вимагає мінімального розміру і вибудовується, як правило, навколо одного факту (або ланцюга однозначних фактів). Основні вимоги до цього жанру — лаконічність і точність оцінки автором подій, що відбуваються.

Цінність коментаря у свіжості думки, оригінальності суджень і висновків, точності й образності слова. Найбільша вада значної частини коментарів - нудне розжовування загальновідомих істин і тенденційне, зацікавлене, однобічне тлумачення подій. Журналіст, здебільшого, сам тлумачить події, хоч буває й безіменний, редакційний коментар, спільна думка редакції. Нерідко журналіст просить прокоментувати подію чи явище фахівців, політиків, учених.

**Приклади коментарів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр коментаря в газетних виданнях (принести їх); написати коментар.

### **Заняття 40. Написання коментарів**

#### ***Моє враження від газети***

*Найбільше за все мені подобається різноманітність рубрик та тем, завжди надихає зайнятість процесом створення газети.*

*Я пишаюся своєю школою, працівниками та надійними наставниками!*

*Дуже вдячна за підтримку вчителів та не жалкую, що почала розвивати це захоплення, адже потрапила в надійні руки наставника Василя Вікторовича.*

*З повагою до Вас!*

*Аліна Литвинова, 10 клас;  
«Alma mater». – 2016. – №156-157. – С. 8*

#### ***Про шкільну газету***

*Я прийшов до висновку, що завдання редактора шкільної газети полягає в виправленні орфографічних, граматичних, пунктуаційних і подібних помилок, а не в перебудуванні думок авторів матеріалів. Іноді доречно викреслити повтори думок (тавтологію, «топтання на місці» тощо), зробити текст мовно грамотним, але зберегти авторську правду.*

*В. Левицький, керівник КЖ;  
2013 р.*

#### **Заняття 41. Проведення дискусії**

Пропоновані теми: “Свобода думки”, “Свобода слова”.

#### **Заняття 42. Доопрацювання (редагування) написаних матеріалів**

**Виявлення помилок у написаних матеріалах та усунення хиб.**

**Д/з (за бажанням):** допрацювати написані матеріали.

#### **Заняття 43. Відбір аналітичних матеріалів для оприлюднення**

#### **Заняття 44. Зустріч із журналістом**

**Знайомство з досвідом діяльності журналіста. Спілкування з ним. Запитання до журналіста.**

**Д/з (за бажанням):** поміркувати над зустріччю з журналістом.

#### **Заняття 45. Підсумкове заняття**

**Узагальнення і закріплення вивченого.**

**Друкована газета.** Зробіть макет (рекомендований формат сторінок А4 чи А5), розташуйте на ньому матеріали, перевірте на помилки, виведіть на друк, скріпіть роздруковані аркуші.

Кегль (це розмір висоти літер) у газеті має бути в межах від 8 до 10 пунктів.

Проміжок між шпальтами повинен бути не менше 12 п. Відстань від ілюстрації до текстовки повинна бути не менше 10 п.

Мінімальний розмір полів сторінок газет повинен бути не менше 1-2 см.

**Анонімний запис вражень, пропозицій, зауважень щодо роботи гуртка.**

**Д/з (за бажанням):** допрацювати особисті прогалини.

#### **Заняття 46. Засідання редакційної ради**

**Обговорення попередньої діяльності (що вдалося, а що – ні).**

**Планування наступної діяльності (окреслення тем, розподіл тематики).**

**Вирішення організаційних питань (потреба в консультаціях, технічному забезпеченні тощо).**

**Переможці конкурсу “Шкільна журналістика”  
(Маргарита Гребенкова, 5-Б,  
Павло Панін, Володимир Кочетков, 6-Б)  
(20-21.04.16)**



**Фото: Василь  
Левицький,  
керівник КЖ**

## Частина IV. Публіцистичні жанри журналістики

### Заняття 47. Публіцистика. Публіцистичні жанри журналістики

**Публіцистика** – з лат. “publikus” – “суспільний, народний”.

Публіцистику вважають вершинним явищем журналістики. Вона потребує високого рівня володіння мистецтвом слова. Далеко не кожний працівник мас-медіа може стати публіцистом, – для цього потрібен яскравий талант, великий життєвий досвід, глибокі знання в різних сферах життя, блискучий, зрозумілий стиль.

Публіцистика – твори, в яких оперативно досліджуються й узагальнюються з особистих, групових, державних, загальнолюдських позицій актуальні факти та явища з метою впливу на громадську думку, суспільну свідомість.

У різноманітних джерелах підкреслюються такі головні функції публіцистики: формувати громадську думку і викликати зміни або утверджувати в суспільній свідомості критерії та оцінки соціальних подій.

Публіцист не просто описує чи констатує факти, повідомляє про сучасні проблеми, – він роз'яснює й переконує, полемізує й викриває, закликає до дії, агітує й пропагує.

Публіцист мусить глибоко знати предмет дослідження, часто на рівні спеціаліста, а також повинен уміти показати його соціальну, політичну значимість, розкрити моральний, філософський, людинознавчий зміст.

Найчастіше з публіцистикою асоціюється уявлення про документальну творчість. Але насправді документалістика – лише частина публіцистичної літератури. Як і в художній творчості, в публіцистиці вагома роль належить вимислу. Вимисел у публіцистиці тісно пов'язаний з фактами реальної дійсності, а художні образи – з авторськими міркуваннями, утвердженням певної тенденції. Роздуми про конкретні факти дійсності, дати, цифри, імена реально існуючих осіб спричиняють те, що образи публіцистичних творів сприймаються як одиничні, подібні до конкретних реальних осіб, на відміну від образів художніх творів, які розцінюються читачем як узагальнення багатьох подібних явищ.

Публіцист, як правило, першепроходець. Він першим намагає больову точку в суспільному житті.

Публіцистові потрібні сміливість і мужність для постановки важливих, часто болючих, дискусійних питань. У художньо-публіцистичних творах провідна роль належить особі оповідача: який розповідає, змальовує, розмірковує, веде читача від одного факту до другого, знайомить з явищами, аналізує і роз'яснює проблеми. Наявність оповідача, що ніби супроводжує читача лабіринтами подій і фактів, думок і міркувань, є важливою ознакою публіцистики. На відміну від художньої, публіцистична ідея не визнає багатозначності й суб'єктивності витлумачень. Публіцист не може допустити, щоб його зрозуміли неправильно або не зрозуміли зовсім. Це означатиме, що він працював на марне.

**Публіцистичні жанри журналістики:** нарис, есе, фейлетон, памфлет та інші.

**Д/з (за бажанням):** поміркувати над практичністю публіцистики.

#### **Заняття 48. Нарис**

**Нарис** — жанр публіцистики, що передбачає оперативний відгук на подію, розкриття образу цікавої особи, створення портрету колективу, розповідь про побут, звичаї й людей регіону своєї або чужої країни.

**Різновиди нарисів:** портретний, проблемний, подорожній, науково-популярний, замальовка. Головна особливість нарису — широке використання в ньому елементів художнього мислення: створення портретів героїв (причому не лише зовнішніх, але й психологічних), зображення їх у дії, використання вимислу й домислу, зображення пейзажів, інтер'єрів та екстер'єрів, наведення красномовних деталей і подробиць. Створюючи портретний нарис, автор хоче познайомити читача з живими людьми, героями нашого часу. У портретному нарисі розкривається уміння автора знайти найбільш характерне в житті, думках, вчинках конкретної людини і показати їх читачеві так, щоб на її прикладі могли вчитися інші.

**Приклади нарисів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр нарису в газетних виданнях (принести їх); написати нарис (про видатного земляка, члена сім'ї, учителя).

#### **Заняття 49. Написання нарисів**

*Улюблена справа моєї мами*

*Моя мама в теплий сонячний день саджає і доглядає квіти, вона дуже любить займатися цим, і заряджається позитивною енергією, покращує свій настрій, наспівує мелодії, наче розмовляє з природою на її мові.*

*Тривожно ставиться до кожної квітки, боїться пошкодити листок, доторком вона відчуває маленькі червоні квіточки, які дихають солодким ароматом. Це вражаюче заняття, дуже цікаво за цим спостерігати.*

*Залишає всі свої погані думки і поринає в захоплення. Яскраві білі лілії на одязі доповнюють її любов до квітів. У моєї мами добра душа, вона ставиться до всіх ласкаво: і до людей, і рослин. Коли розквітають тюльпани і конвалії, мов мама сама розквітає. Люди бувають добрі і погані, але квіти завжди хороші, вони не взмозі вдіяти зло. Скільки пам'ятаю себе в дитинстві, мати завжди доглядала рослини і надалі піклується про них.*

*Аліна Литвинова, 8 клас;  
«Alma mater». – 2014. – №143 (березень – червень). – С. 6*

### **Зображення школи**

*Наша школа – дуже гарна споруда. Вона збудована для добрих, розумних, вихованих дітей. На свята вона прикрашена, як Оксана Сергіївна, тому що вона найпрекрасніша вчителька в школі.*

*У нашій школі чарівні очі, вона заманює дітей, навіть які були байдужими до навчання.*

*У нас є вчитель Василь Вікторович, він фотографує нас напроти школи – аж вона усміхається від радості.*

*І ще, коли дивишся на школу, вона начебто в намисті; а намисто – це сосни, які оточують її і пахнуть, наче парфуми.*

**Тетяна Шевченко, 6-А;  
lvvpedagog.blogspot.com, 12 жовтня 2015 р.,  
my-school.kr.ua, 13 жовтня 2015 р.,  
«Alma mater». – 2015. – № 153 (жовтень). – С. 4**



**Фото до матеріалу про 30 років учнівському парламенту школи (14.09.12)**



### **Зустріч із молодією поетесою**

**14 березня на уроці української літератури ми зустрілися з відомою поетесою Надією Частаковою.**

Письменниця розповіла нам трішки про себе. Народилася вона в місті Світловодську. Після закінчення школи навчалася в Кіровоградському державному педагогічному університеті. Тепер працює в університеті та Малій академії наук учнівської молоді. Але часто приїжджає до рідного міста.

Поезію наша гостя почала писати ще в 6 років.

Надія Частакова прочитала багато своїх віршів: «Старенька», «Тролейбус задрить коневі», «Равлик», «Вода», «Людина», «Кінчиками пальців» та інші. Ці твори вміщені в її збірках «Що вмістилося у слові...», «Готика», «Приручення лиса», «Ранок»...

Ще Н. Частакова любила малювати. На завершення вона порадила, як любити себе. «Любити себе – це значить читати книги, не просто гаяти час, а робити щось корисне, поводитися гідно, працювати над собою, любити навколишній світ».

У другій частині зустрічі ми (особливо Влад Кохаль та Влад Жмура) ставили питання нашій гості. А Маргарита Гребенкова на її прохання прочитала свій вірш.

Нам було дуже цікаво слухати поетесу, але урок закінчився. Ми дуже вдячні, що Василь Вікторович запросив Надію Частакову!

**Ксенія Гайдаєнко, Маргарита Гребенкова,  
Валерія Романенко, Ігор Джиган, 5-Б;  
ту-school.kr.ua, 14 березня 2016 р.,  
«Alma mater». – 2016. – №158–159 (березень) – С. 14**



**Фото: Ангеліна  
Каракуліна, 5-Б**

### Заняття 50. Есе

**Есе, есей** (фр. *essai* — спроба, начерк) — невеликий за обсягом художньо-публіцистичний твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми.

Стиль есе відрізняється образністю, афористичністю, використанням свіжих метафор, нових поетичних образів, акцентом на розмовну інтонацію і лексику. Він здавна формувався у творах, в яких на перший план виступає особистість автора.

#### **Приклади есе в сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр есе в газетних виданнях (принести їх); написати есе.

### Заняття 51. Написання есе

#### ***Школа майбутнього***

*Сучасна, оснащена передовими технологіями, що ввібрала в себе зручності та ідеї, ексцентричність, неординарність і модернізм, яка задовольняє фантазію і вимогливість нинішніх учнів, що на своїх тілах поставили клеймо лінії дурості. Саме таку школу уявляють собі більшість та нишком маряють про неї. І безсумнівно, що зі збільшенням ролі техніки, така оселя знань не змусить довго чекати своєї появи.*

*Але моя свідомість наполегливо повстає проти будівель з бетону з блакитними скляними вікнами, з химерними і яскравими прикрасами фасадів, зі стінами, які дихають бездушним теплом машин і холодних механізмів.*

*Помітивши, що відгомони минулого прориваються в шари нашого часу, стаючи чітким і дзвінким голосом людської розсудливості, я плекаю надію побачити відродження древніх святинь — храмів знань, розуму і мудрості.*

*Це буде велична споруда, яка вселяє благоговіння і трепет тим, хто входить з головою, схиленою перед багатством, розкиданим на скрижалях історії, тим, чийі губи бажують ввібрати слова, роздроблені на частинки часом, чийі уми вожделяють возз'єднати людський досвід в один нескінченний гобелен.*

*Цікаві і блискучі очі натовпу будуть зустрічати чотири величезних колони, які тягнуться вгору і уособлюють гідні думки та прагнення подолати труднощі. Ви переступите кам'яний поріг, і тоді мармур рознесе кожен ваш наступний крок відлунням по величезному простору галереї, стіни якої будуть закутані сотнями картин всіляких тем. Влада богів, сила любові, подвиги, піднесення і падіння людини, філософія, немов готують вас до гармонії і війни умів.*

*Якщо тепла пора року, то ви перейдете в затишний доглянутий садок, що знаходиться в задньому крилі школи. Там, під шепіт соковитого листя і спів створеного струмочка, вчитель, запалюючи в грудях вогонь, буде спокійним і чарівним голосом розповідати свій урок — мову, літературу чи філософію, яким подих вітру та аромат квітів додадуть ще більше зачарування.*

*Вас вразять величезні світлі класи з барельєфами, доричними колонами і масивними дверима, де столи будуть стояти півмісяцем, зверненим увігнутою стороною до кафедри.*

*Стіни будуть сповнені портретами великих людей, занурених у річку невідомості. І в кожній частині цієї обителі буде своя неповторна атмосфера: битва цифр і зіткнення прямих, таємниці молекул і змови атомів, хори літер у стародавніх переказах, лабіринти годин і загадки історії... Кожен куточок, який притягує погляд, буде народжувати повагу і прагнення досягнути таємниці.*

*Вас здивує, як цікаві учні задають нескінченні питання після уроку, і йдуть за вчителем услід, не покидаючи його до призову в нове заняття. Вас вразить і, сподіваюсь, порадує та величезна когорта натхнених юнаків і дівчат, які пурхають між книг в бібліотеці, найшановнішому, найбільшому і найбагатшому залі храму знань. Посередині тут розташується фонтан із зображенням гордої Афіни — богині мудрості. Високі полиці будуть упиратися в прозору стелю, немов маючи намір показати значимість книг і підтвердити їх неземний світ, що дає людині прозріння. Мільйони корінців, тисячі ароматів, безліч голосів паперу, але не одна сторінка: ні стара, ні нова, не буде відчувати себе самотньою і покинутою, бо про неї піклуватимуться ласкаві руки і ніжні очі.*

*Це буде те місце, де нарешті доторкнуться два всесильних часу, де минуле і сьогодення сплетуть свої пальці, в гармонії і надії створюючи для світу сенс земного існування — майбутнє.*

*Така буде нова школа, яка сплетена з мрії.*

**Рената Тхагушева, 10 клас;  
есе переможниці журналістського конкурсу «Школа майбутнього»**



**Фото до матеріалу “Українська мова в третьому тисячолітті”**

**(02.11.12)**

### Заняття 52. Фейлетон

**Фейлетон** (фр. *feuilleton* — аркуш) — це один із сатиричних жанрів, завдання якого — викриття суспільних вад, недоліків, сприяння їх викорінення.

Межуючи з художньою літературою, фейлетон користується багатством її зображально-виражальних засобів (гіпербола, гротеск, каламбур тощо), має власні різновиди — документальний (зображення конкретних осіб і фактів) та проблемний (порушення важливих громадських питань). Найважливіші ознаки фейлетону: актуальність проблематики, чітка суспільно-політична спрямованість автора, документальність, живий, дотепний виклад, використання таких засобів як гротеск, гіпербола, каламбур, сарказм, жваві діалоги.

**Приклади фейлетонів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр фейлетонів у газетних виданнях (принести їх); написати фейлетон.

### Заняття 53. Написання фейлетонів

*Не суди, бо осудженим будеш*

*Кажуть, в наш час деяким людям краще зародити плітки про людину і розмножувати їх.*

*Але це не дуже правильно, так не слід робити, мовчати в обличчя, показувати показову і несправжню дружбу, а за спиною обливати болотом.*

*Може, це і є таке життя, щоб все через нього пройти, пройти і багато спробувати на шляху через плітки і любов.*

*Від дружби і до ненависті один крок, воно так виглядає. Людину, яка заводить плітки і все погане, чекає те саме, а зло завжди повертається. Якщо спробувати змінити своє ставлення до таких холодних людей, не бути з ними такими добрими або намагатися недовіряти їм більше.*

*Замочивши власну репутацію, цього вже не змінити ніяк.*

*Люди, які повелися на ці плітки, будуть обходити вас стороною і не будуть заводити дружбу або знайомства.*

*В людях треба бачити позитивні сторони, а навіть це не допоможе, в очах суспільства вас вже не існує.*

*Отже так, краще жити не плітками, а справжнім життям.*

*Аліна Литвинова, 8 клас*

**Фото до матеріалу про батл на тему толерантності: Владислав Рябовол, Володимир Кочетков, Павло Панін, 6-Б (02.03.16)**



### Заняття 54. Памфлет

**Памфлет** (англ. *pamphlet* від грец. *pap* — усе, *phlego* — палю) — різновид літературного чи публіцистичного твору, зазвичай спрямований проти політичного устрою в цілому чи окремої його частини, проти тої чи іншої соціальної групи, партії, управління і т.п., найчастіше – через розкриття окремих їхніх представників.

Цей жанр відрізняється від фейлетону більш гострим сатиричним забарвленням. На відміну від фейлетону, який будується на одному або групі близьких один одному фактів, явищ, у памфлету більш широкий масштаб. Памфлет тенденційний, призначений для прямого впливу на громадську думку. Його стилю притаманна яскрава афористичність, ораторські інтонації, експресивність, іронія, згущена до сарказму.

#### **Приклади памфлетів у сучасних ЗМІ.**

**Д/з (за бажанням):** знайти жанр памфлету в газетних виданнях (принести їх); написати памфлет.

### Заняття 55. Написання памфлетів

#### ***Тогочасна і сучасна Україна в творі «Мені однаково...»***

*Є рядки, які характеризують сучасну ситуацію на Євромайдані: «...Та не однаково мені, як Україну злії люде присплять, лукаві, і в огні її, окраденую, збудять... Ох не однаково мені...».*

*Ярослава Хаджинова, 8 клас;  
учасниця конкурсу до 200-річного ювілею Тараса Шевченка*



**Фото до матеріалу про подяку та підтримку воїнів АТО:**

**Олександр Данільченко, 7-А  
(19.12.14)**





## Заняття 56. Проведення публічного обговорення

### Заняття 57. Доопрацювання (редагування) публіцистичних матеріалів

Виявлення помилок у написаних матеріалах та усунення хиб.

Д/з (за бажанням): допрацювати написані матеріали.

### Заняття 58. Відбір публіцистичних матеріалів для оприлюднення

### Заняття 59. Зустріч із журналістом

Знайомство з досвідом діяльності журналіста. Спілкування з ним. Запитання до журналіста.

Д/з (за бажанням): поміркувати над зустріччю з журналістом.



### Заняття 60. Підсумкове заняття

Узагальнення і закріплення вивченого.

Електронна газета (сайт, блог, сторінка в соцмережі та ін.)

Бажано, щоб назви дописів (тобто постів) були максимально стислі, інформативні, влучні та привабливі для читача. Рекомендується, аби кожний допис у блозі був ілюстрованим (можна використовувати вільні зображення з «Вікісховища» або локальних версій «Вікіпедії»). Обов'язково необхідно зазначити автора та джерело зображення чи тексту, якщо цього вимагає його власник. Інформація має бути цікавою, корисною та оригінальною – тоді ваш блог матиме постійного читача, а щоб отримати нового потенційного читача – бажано використовувати лінки (гіперпосилання).

**Анонімний запис вражень, пропозицій, зауважень щодо роботи гуртка.**

Д/з (за бажанням): допрацювати особисті прогалини.

### Зустріч із телеведучим каналу «Кіровоград» Дмитром Шульгою (13.03.17)

### Заняття 61. Засідання редакційної ради

Обговорення попередньої діяльності (що вдалося, а що – ні).

Планування наступної діяльності (окреслення кола тем, розподіл тематики).

Вирішення організаційних питань (потреба в консультаціях, технічному забезпеченні тощо).

**Ми переможці ювілейного V Загальнонаціонального проекту «Флагмани освіти і науки України - 2013»**

**Світлові лінії на успішних дітях**

20 листопада урочисто відзначили свято освіти, присвятивши його дню, на якому в Україні народилося понад 10 мільйонів дітей.

«Ми вважаємо, що кожен дитина – це світло, який день, який рік, який місяць народився – це світло. Світло – це життя, це радість, це надія, це віра, це любов, це краса, це мудрість, це сила, це перемога, це перемога над усіма силами зла, над усіма силами зла», – сказав директор Борис Нобоко. «А сьогодні – особливий день. Високою нагородою – Почесною грамотою – нагородили наших переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України».

**Вітання переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України»**

Вітання переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України» відбулися у залі міської ради. Урочистою церемонією відзначили переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України».

**Звернення учасників світлової лінії**

Урочистою церемонією відзначили переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України».

**Вітання переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України»**

Вітання переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України» відбулися у залі міської ради.

**ПОЕТИЧНЕ ТРІО**

14 листопада в програмному залі ДК «Богданівка» відбувся конкурс поезії «Поетичне тріо». Учасниками конкурсу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська: Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

Переможцями конкурсу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**МІ У ВИШІВАНКАХ!**

Під час Митингу української мови у школі проведено конкурс «Мі у вишиванках». Учасниками конкурсу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська.

Переможцями конкурсу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**Діти здобувають фінансову грамотність**

14 листопада в рамках заходу «Фінансова грамотність» відбувся конкурс «Фінансова грамотність».

Переможцями конкурсу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**Сила – у єдності**

14 листопада урочисто відзначили День української мови. Учасниками заходу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська.

Переможцями заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**ФАРБОВАННИЙ УРОК**

14 листопада в школі відбувся урочистий захід з нагоди Дня української мови. Учасниками заходу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська.

Переможцями заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**Зуступіть із козакми Швайкою**

Урочистою церемонією відзначили День української мови. Учасниками заходу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська.

Переможцями заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**УРОК КАЗОК**

14 листопада в школі відбувся урочистий захід з нагоди Дня української мови. Учасниками заходу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська.

Переможцями заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**ПЕРЕМОЖЦІ ХОДА ЧЕМпіОНА**

Вітання переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України» відбулися у залі міської ради.

Вітання переможців у конкурсі «Флагмани освіти і науки України» відбулися у залі міської ради.

**Учнівський парламент – дітям з особливими потребами**

22 грудня депутати учнівського парламенту разом з директором Анною Байраковською відвідали Центр спеціальних освітніх послуг «Світло».

Учасниками заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**Учні проти алкофобізму**

17 грудня учні школи №10 м. Івано-Франківська провели акцію «Учні проти алкофобізму».

Учасниками акції стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**СПОРТ І ЗДОРОВ'Я – ДЛЯ ВСІХ**

7 грудня в школі відбувся спортивний захід «Спорт і здоров'я – для всіх».

Учасниками заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

**МІТІНГ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

14 листопада урочисто відзначили День української мови. Учасниками заходу стали учні школи №10 м. Івано-Франківська.

Переможцями заходу стали Катерина Коваль, Катерина Коваль, Катерина Коваль.

## Частина V. Фотожурналістика. Радіожурналістика. Тележурналістика

### Заняття 62. Фотожурналістика

#### **Зображальні жанри журналістики**

До інформаційних жанрів журналістики відносяться фотофакт, фоторепортаж, фотоілюстрація.

В основі фотофакту лежить одиничний факт, повідомлення, яке покликане лише показати де, коли, і з якими наслідками він трапився. Фотофакт – найбільш оперативна форма відображення позитивних і негативних сторін дійсності. Фоторепортаж складається з серії знімків, що відображають як одну подію, так і ключові моменти ряду подій.

До художньо-публіцистичних жанрів у теорії і практиці фотожурналістики найчастіше відносять фотозамальовку, фотонарис, фотопортрет, фотомонтаж, фотоколаж. Фотонарис – жанр фотожурналістики, відмінний пильною увагою до людини, "окреслюючий" основні етапи його долі, коло проблем, що постають перед ним. Фотонарис може створюватися про той або інший колектив, спільноту людей.

#### **Розігрування фотозйомки в класі, на території школи.**

Д/з (за бажанням): зробити декілька журналістських фотоматеріалів.

### **Фоторепортаж з виставки “АгроЕкспо” (02.10.14)**



**Фото: Антон Пахаренко,  
11 клас**



**Фото: Рената Тхагушева, 10 клас**



**Фото: Антон Пахаренко, 11 клас**



**Випускні 9-х (18.06.14)**



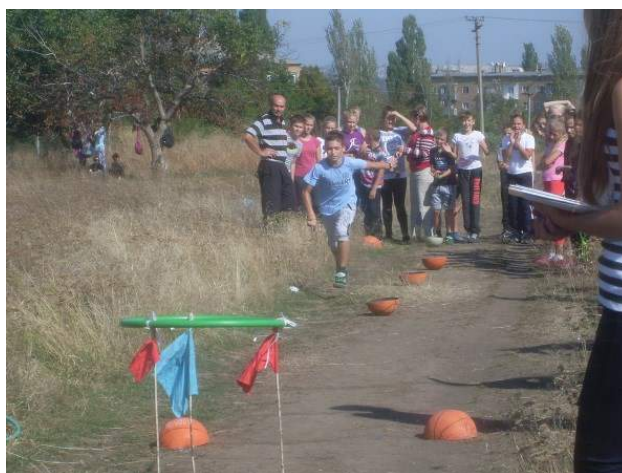
**Фото: Василь Левицький,  
керівник КЖ**

### **Заняття 63. Фотографування**

Пам'ятаймо, що в Україні відповідно до змісту ч. 1 ст. 307 ЦК України, згода особи на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відео припускається, якщо зйомки проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру. Фізична особа, яка погодилась на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відео, може вимагати припинення їх публічного показу в тій частині, яка стосується її особистого життя.

**Д/з (за бажанням):** намагайтеся кожну значиму, на ваш погляд, подію зафіксувати на фотосвітлинах.

**Фізкультпривіт! Фото: Аліна Литвинова, 8 клас  
(07.04.14)**



**Старти. Фото: Богдан Шевченко, 5-Б  
(12.09.14)**

**Фото до конкурсу: Крістіна Ломака, 9-А**

**(жовтень 2013 р.)**



**Зоряна брама  
на Гірничому**



**Мімікрія скорботи**



**Осіннє старіння**

**Фото до конкурсу: Юлія Дончук, 9-А**

**(жовтень 2013 р.)**



**Осінь на гачку**



**Сходи осені**



**Пташина оселя серед  
горобини**



**Дні осені**

**Конкурс “Зимове місто”.  
Олександр Коваленко, 7-Б  
(січень 2014 р.)**





#### **Заняття 64. Радіожурналістика**

**Радіожурналістика** (від лат. «випромінюю») – це вид журналістської діяльності, що базується на використанні технічних засобів радіомовлення, а також сукупність радіопередач, які належать до галузі журналістики (не радіомистецтва), результат творчої діяльності радіожурналістів.

Незмінним елементом радіожурналістики є радіопередача. Радіопередачі бувають інформаційні, інформаційно-аналітичні, інформаційно-публіцистичні, культурно-просвітницькі, пізнавально-розважальні, спеціалізовані, спортивні, ігрові, дитячі, молодіжні.

#### **Створення передачі вміщує:**

- збір необхідних фактів;
- підготовка сценарію;
- запис в студії або з допомогою диктофона;
- вибір музики, що використовуватиметься в програмі;
- обрізання, скорочення та монтаж записів.

Важливі риси радіожурналіста: чітка вимова, приємний голос, відчуття ритму, смислового наголошування, мовна грамотність, ерудованість, імпровізаційність та інші.

**Д/з (за бажанням):** послухати журналістські матеріали місцевих та всеукраїнських радіостанцій.

#### **Заняття 65. Запис радіопрограм**

**Д/з (за бажанням):** Спробуйте записати на аудіопристрій подію в жанрах (коментар, інтерв'ю та ін.)

### **Учні під час запису радіопрограм**

**(16.06.16)**



**Фото: Анна Варакута, 7-Б**



**Фото: Володимир Кочетков, 6-Б**

**Учні в головній радіостудії  
обласного радіо “Скіфія-Центр”:** Данило Баділов,  
Данило Шереметьєв, Максим Тимошенко, 5-Б,  
Володимир Кочетков, Владислав Рябовол, 7-Б  
(20.04.17)



### Заняття 66. Тележурналістика

**Тележурналістика** (від грец. – «далеко») – вид журналістської діяльності, призначений для передачі інформації шляхом відео та звукового супроводу.

Тележурналістика складається із системи телевізійних каналів і студій. Особливість цього типу журналістики полягає в тому, що усне мовлення журналіста збагачується тут зображенням процесу мовлення в студії або відеорядом події.

Оскільки часу на підготовку телепрограми завжди мало (адже журналіст пов'язаний із висвітленням актуальних подій і прагне до максимальної оперативності), важливого значення набуває здатність під час прямої передачі або її відеозапису одночасно слухати, що говорить запрошена на передачу людина, стежити за хронометражем передачі, не випускати з уваги телекамеру, спрямовувати хід розмови.

За жанрами тележурналістика поділяється на інформаційну: телехроніка, телезвіт, телеінтерв'ю, телерепортаж, прес-конференція; аналітичну: телеогляд, критика, коментар, диспут, кореспонденція, ток-шоу; та публіцистичну: авторська програма, нарис, есе, документальний фільм.

Додаткові вимоги до тележурналіста: симпатична зовнішність, вміння триматися перед камерою. Прямий ефір потребує від журналіста особливої майстерності.

**Д/з (за бажанням):** подивитися журналістські матеріали місцевих та всеукраїнських телеканалів.

### Заняття 67. Зйомка телепередач

**Д/з (за бажанням):** спробуйте зазняти на відео звіт, репортаж та ін.



**Учні: Маргарита  
Гребенкова, 5-Б,  
Павло Панін,  
Володимир Кочетков,  
6-Б в обласній телекомпанії  
(20.04.16)**

**Учні: Маргарита Гребенкова, Валерія Романенко (6-Б),  
Анастасія Дерій, Валерія Грінько (7-А), Анна Варакута (8-А),  
Крістіна Гончаренко, Карина Білова (8-Б),  
Аліна Литвинова (11)  
на зйомках телепрограми “Єлисаветградський книговир”  
(13.04.17)**





### Заняття 68. Зустріч із журналістом

Знайомство з досвідом діяльності журналіста. Спілкування з ним. Запитання журналіста.



Д/з (за бажанням): поміркувати над зустріччю з журналістом.

### Заняття 69. Відбір фото-, радіо- та телематеріалів для оприлюднення

### Заняття 70. Підсумкове заняття

Узагальнення і закріплення вивченого.

Анонімний запис вражень, пропозицій, зауважень щодо роботи гуртка.

Д/з (за бажанням): допрацювати особисті прогалини.

На зустрічі з журналістом телеканалу “Інтер”

Оленою Бринзою  
(20.04.17)

### Заняття 71. Засідання редакційної ради

Обговорення попередньої діяльності (що вдалося, а що – ні).

Планування наступної діяльності (окреслення кола

тем, розподіл тематики).

Вирішення організаційних питань (потреба в консультаціях, технічному забезпеченні тощо).

Максим Тимошенко  
та Данило Шереметьєв, 5-Б,  
дають інтерв’ю  
для телеканалу “Кіровоград”  
(20.04.17)



Учні-переможці: Данило Баділов, Максим Тимошенко, Данило Шереметьєв, 5-Б, Павло Панін, Влад Рябовол, Володимир Кочетков, 7-Б, Анна Варакута, 8-Б, обласного конкурсу “Шкільна журналістика” (20.04.17)



Наші перемоги в журналістиці

## Заняття 72. Аналіз роботи за рік

\*Можливі позапланові екскурсії, поїздки та інше.



**Учні — переможці різноманітних конкурсів**

**(01.09.16)**



**Учень Володимир Кочетков виготовив  
“Блокнот журналіста”**



## Додатки

### Журналістський календар

23 квітня – Всесвітній день книги й авторського права.

3 травня – Всесвітній день свободи преси.

7 травня – День радіо.

Остання субота травня – День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження.

6 червня – День журналіста.

2 липня – Міжнародний день спортивного журналіста.

8 вересня – Міжнародний день солідарності журналістів.

16 вересня – День пам'яті українських журналістів.

12 листопада – День українськомовної преси.

16 листопада – День працівників радіо, телебачення, зв'язку.

21 листопада – Всесвітній день телебачення.

## Список джерел

1. Бойд Ендрю. Ефірна журналістика. Технології виробництва ефірних новин. – Київ, 2007.
2. Ворошилов В. Журналістика. Базовий курс. Посібник. 5-е вид. – К.: В-во Михайлова В. А., 2006.
3. Вуароль М. Гід газетяра. – К., 2000.
4. Глушко О. Журналістське розслідування. Історія, теорія, практика. – К., 2000.
5. Головченко Г. А. Как сделать школьную газету? – Миколаїв: Тетра, 2004.
6. Денисюк Л. І. Основи журналістики // Програми курсу за вибором: факультативні та секційні заняття. – К., 2007.
7. Здоровега В. Й. Вступ до журналістики. – Львів, 1994.
8. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004.
9. Іванов В. Ф. Механізм доступу до інформації (зарубіжний досвід) // Вісн. Київ. ун-ту. Сер.: Журналістика, 1997. – Вип. 5.
10. Іванов В. Ф. Техніка оформлення газети: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. фак. журналістики. – К.: Знання, 2000.
11. Карпенко В. Основи професійної комунікації. – К., Нора-Принт, 2002.
12. Кодекс професійної етики українського журналіста // Журналіст України. –1997. – №5-6.
13. Кузнецова О. Д. Основи масової комунікації: Навч. посібн. – Львів: РВВ Львів. ун-ту, 1996.
14. Левітова О. М. Програма гуртка «Юний журналіст» / Програми Зугреського різнопрофільного ліцею з класами загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів Харцизької міської ради Донецької області, 2010.
15. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — с. 639-640.
16. Мелешенко О. К. Сенсація в газеті // Журналістика. Преса, телебачення, радіо. – Київ, 1993. — Вип. 25.
17. Михайлин І. Основи журналістики: Підручник. Вид. 3-е доп. і поліпш. – К.: ЦУЛ, 2003.
18. Москаленко А. З. Вступ до журналістики. – К.: Школяр, 1997.
19. Москаленко А. З. Теорія журналістики. – К.: Експрес-об'ява, 1998.
20. Москаленко А. З. Як стати журналістом. – К.: Фотовідеосервіс, 1996.
20. Назаренко Г. І. Журналістські жанри: інформаційні: Курс лекцій. – К.: КиМУ, 2006.
21. Національна спілка журналістів України. – <http://nsju.org/>
22. Непийвода Н. Сам собі редактор. Порадник з української мови. – К., 1998.
23. Огар Е. І. Словник-довідник з видавничої справи (російсько-український, українсько-російський). – Львів: Палітра друку, 2002.

24. Пантілеєв О. В. Зображальні жанри журналістики / Записки Маріупольського державного гуманітарного університету. Філологічний факультет. – Маріуполь, 2010.
25. Пересунько Т. М. Основи журналістики / Навчальні матеріали для учнів 8 класів філолого-журналістського профілю. – Запоріжжя, 2008.
26. Петрова Н., Якубенко В. Медіа право для студентів факультетів/відділень журналістики. – К., 2007.
27. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К., 1999.
28. Приступенко Т. О. Питання мовної політики України на сучасному етапі // Стил ь і текст. – 2000. – №1.
29. Публіцистика. Масова комунікація: Медіа-енциклопедія / За загал. ред. В. Ф. Іванова. – К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2007.
30. Путівник ретельного журналіста / За ред. Хоусон Т. – К., 2007.
31. Рендол Д. Універсальний журналіст. – К., 2007.
32. Різун В. В. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1996.
33. Різун В. В. Моделювання і технологія редакторських систем / Інститут системних досліджень освіти, Інститут журналістики Київського університету. – К., 1995.
34. Різун В. Маси: Тексти ліній. – К.: ВПУ «Київський університет», 2003.
35. Серажим К. С. Текстологія: елементи тексту й апарат видання. – К., 1998.
36. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті / За ред. Бідзілі Ю. – Ужгород: Закарпаття, 2007.
37. Тимошик М. С. Історія видавничої справи: Підручник. – К.: Наша культура і наука, 2003.
38. Фінклер Ю. Е. Мас-медіа та влада: технологія взаємин. – Л.: Аз-Арт, 2003.
39. Чевичка Л. Порівняльна характеристика інформаційних жанрів журналістики. – К., 2007.
40. Чічановський А. Новина в журналістиці. – К., Грамота, 2003.
41. Шевченко В. Е. Основні принципи конструювання макету видання // Сучасна інформаційна політика. – К.: Центр вільної преси, 1999.
42. Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики / За заг. ред. В. В. Різуна. – К., 2003.
43. Шкляр В. І. Мас-медіа і виклики нового століття. – К.: Грамота, 2003.
44. Ярмиш Ю.Ф. Жанри сатиричної публіцистики. – К: ІСДО, 1996.
45. Інститут журналістики. – [http: /journ.univ.kiev.ua](http://journ.univ.kiev.ua).
46. Сайт сучасного журналіста. – [http: /korrespondent.at.ua](http://korrespondent.at.ua).
47. Молодіжна акція мультимедійна. – [http: /www.mammedia.com.ua](http://www.mammedia.com.ua).

**Навчально-методичний посібник**  
**Левицький Василь Вікторович**  
**Журналістика в школі**  
Збірка навчально-методичних матеріалів  
шкільних гуртків журналістики

Видавництво “Волошкин дім”

E-mail: [vasil.lev@ukr.net](mailto:vasil.lev@ukr.net)

З питань друку та поширення

звертатися за телефонами: 097 71 77 197; 099 017 63 02

Підписано до друку. Формат 60×84/16

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Наклад 10 примірників.

## ПРО АВТОРА

### Хто я, що роблю й... з Італії?

**Упродовж мого перебування в 22-ій школі, мене частенько допитуються, хто я взагалі такий, що тут роблю і чи, бува, я не з Італії приїхав?..**

Щодо останнього питання, то можу відповісти ствердно: в країні колишньої Римської імперії ще не бував (хоча, як запропонують, – залюбки прогуляюся Колізеєм, завітаю до Ватикану і т. д.)

Із приводу «що тутечки поробляю», то (як уже багатьом відомо) – намагаюся допомогти учням опанувати основи журналістської справи та наповнювати газету «Alma Mater» новими напрацюваннями.

А от стосовно перманентного питання: «хто я врешті-решт такий?», то однозначно відповісти не вдається... За фахом я – філолог, журналіст, педагог, редактор освітніх видань. Однак коло моїх вподобань аж ніяк не вписується в цей стислий номінативний перелік. Якщо характеризувати свою діяльність у галузі журналістики, то слід зазначити, що перші спроби в названій грані творчості я почав робити саме під час навчання в школі: писав матеріали, брав участь у різноманітних конкурсах, прагнув дізнатися якомога більше з напрямків, що цікавили.

Бажання творити словом-думкою спрямовує мене на факультет філології та журналістики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, де протягом наступних років потяг до Слова викристалізовуватиметься, реалізуючись у літературних творах, участі в фестивалях журналістики («Медіа-Фест-2005», «Медіа-Фест-2»), різноспрямованих конкурсах («Молода економіка», «Щоб далі йти дорогою одною...»), співпраці з деякими виданнями («Молодіжне перехрестя», «Народне слово», «Новий погляд», «А5», «Вежа», «Благовіст» та ін.), створенні власної друкованої продукції («САЛО», «220 V», «Intermezzo», «ЯЭУ» тощо).

Власне, література і журналістика – ось дві взаємопереплетені царини, які супроводжують мене все свідоме життя, збагачуючи та наповнюючи його цінністю змісту. І, незважаючи на те, що наразі моє життя далеко не обмежується журналістикою, вона давно вже стала міцним фундаментом і потужним джерелом розвитку себе: як у суспільній роботі, так і в процесі особистісного самовдосконалення.

**В. ЛЕВИЦЬКИЙ, координатор клубу журналістики «Alma mater». – 2011. – №2 (жовтень – листопад). – С. 14**

Р. С. Нині – літредaktor шкільної газети “Alma mater», керівник гуртків журналістики кропивницької ЗОШ І–ІІІ ст. №22, наповнювач сайту [myschool.kr.ua](http://myschool.kr.ua), редактор обласного радіо “Скіфія-Центр”, журналіст філії Національної суспільної телерадіокомпанії України, керівник секції “Журналістика” обласної Малої академії наук учнівської молоді та ін.